LAISVĖ
Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LIBRARY
JAN 13 1983
STATE HISTORICAL SOCIETY
OF WISCONSIN

LAISVĖ
THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Savaitinis
Jungtinėse Valstijose $12.00
Kanadoje $15.00
Kitur užsienyje $15.00
Pavienio egzemploriaus kaina 25 centai

PRICE 25 c.

NO. 1 ★ ★ ★ ★ ★ ★ PENKTADIENIS, SAUSIO [JANUARY] 7, 1983 OZONE PARK, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ 72-IEJI METAI

KRISLAI

Ar tai derybos?
Du Bethlehemai . . .
JAV lituanistika
LDS Middletowne . . .
R. BARANIKAS

Derybos tarp Izraelio ir Libano prasidėjo. Jos vyksta Beiruto priemiestyje Chalde (angliškai rašoma Khalde, o paskui persikels į Izraelio pasienio miestelį Kirijat Šmona. Bet ar tai derybos tarp lygiųjų? Kaip spauda praneša, prie pat viešbučio Chaldėje stovi izraeliečių tankai,—kitaip sakant, derybos vyksta Libano teritorijoje, kuri randasi po Izraelio okupacija. Ar stovės Libano tankai Kirijat Šmonoje? Nereikia tų juokų . . .

□

Du Bethlehem paskutinėmis dienomis pramirgėjo spaudoje. Palestinos (po Izraelio okupacija) Bethleheme tikintieji įvairių sektų krikščionys šventė Kalėdas toje vietovėje, kur, jie tiki, gimė Išganytojas . . . Beveik tuo pačiu laiku Bethlehemo plieno korporacija savo Lackawanna, N. Y. skyriuje išmetė iš darbo be jokių ceremonijų net 7,300 žmonių—štai jums ir Kalėdos dar tūkstančiams ir tūkstančiams bedarbių!

□

Graikijos valdžia davė leidimą kairiečiams tremtiniams grįžti iš užsienio. Mat, po antrojo pasaulinio karo Graikijoje užvirė pilietinis karas, kurio pasėkoje reakcininkams pasisekė, su britų ir jankių pagalba, užgniaužti kairiečius ir rezistencinį judėjimą. Dešimtys tūkstančių graikų tada pasitraukė į socialistinius kraštus—TSRS, Bulgariją, Čekoslovakiją, Rumuniją ir t. t.

Naujoji socialdemokratinė Graikijos valdžia nutarė leisti jiems grįžti į tėvynę, ir dauguma tuo kvietimu pasinaudos.

□

New Yorke ir kituose miestuose dabar rodomas ilgas, trijų valandų filmas, pavadintas "Gandhi". Tai biografinis filmas apie Indijos nepriklausomybės patriarcho gyvenimą, filosofiją ir rolę. Filmą pagamino britai, kitaip sakant, tie, prieš kurių kolonializmą Gandhis kovojo, bet filmas gvildena Gandhžio gyvenimą su simpatija ir pagarba, taip kad ir Indijos valdžia tam filmui pritaria. Iš marksistinio taško žiūrint, filme, aišku, yra daug trūkumų, bet jis nepaisant to yra jaudinantis ir įspūdingas. Patartina visiems jį pamatyti.

□

Illinois universitete planuojama atidaryti lituanistinę katedrą, kitaip sakant, lietuvių kalbotyros ir kultūros bendrai skyrių. Algirdas Julius Greimas apie tai sako "Metmenyse":

"Nematau, kaip viena Jungtinių Valstybių universiteto katedra galėtų būti atitikmeniu Vilniaus Humanitarinių Mokslų Fakulteto ir atitinkamų Mokslų Akademijos Institutų veiklai. Kita vertus, bet kokia specializacija—pavyzdžiui, lietuvių kalbotyros srityje—būtų tik mažas grūdas, palyginus su tuo, kas nuveikiama Lietuvoje."

Tai, žinoma, logiška išvada. Bet ar tas reiškia, kad lituanistikos fakultetų šioje šalyje nereikia? Man atrodo, kad atsakymas prašyte prašosi: toks fakultetas būtų itin naudingas, jeigu jis gvildentų **specifinę Amerikos lietuvių kultūrą**. Net kalbotyra čia turi turtingą nuosavą dirvą: Amerikos lietuvių kalbos variantas (ar variantai) juk laukte laukia tyrinėjimo, gvildenimo, dokumentavimo.

□

Praeityje kelias vasaras teko praleisti nedidelio New Yorko valstijos Middletown miestelio apylinkėje. Eilinis, mieguistas miestelis, mažai kuom pasižymintis, kaip ir rodo jo pavadinimas, nors gamta aplink gan graži. Dabar skaitau, kad tas Middletown nueis į pažangiųjų Amerikos lietuvių istoriją, nes Lietuvių Darbininkų Susivienijimas, LDS, ten perkėlė savo centrą.

Turiu pripažinti, kad ta žinia manyje sukėlė maišytus jausmus,—iš vienos pusės kaip ir pasididžiavimą, kad "mano" Middletown tampa šiokiu tokiu lietuviškumo centru, bet iš kitos pusės klausimą: kokiems galams? Juk LDS ne apdraudos bendrovė, o **organizacija**. Kuomet LDS per ilgus metus turėjo savo raštines šalia "Laisvės" ir kitų pažangių organizacijų, nariai lengvai galėjo užsukti reikalui esant ar šiaip panorėjus. Dabar jie su savo organizacijos centru susisieks tik netiesioginiai,—paštu, telefonu. Ar tai pageidautina?

Varšuvos pakto šalių konferencija

Tarybų Sąjungos delegacija Maskvos aerodrome, prieš išskrisdama į Pragą, kur vyksta Varšuvos pakto šalių vadų pasitarimas. Viduryje su akiniais—TSRS Komunistų partijos gen. sekretorius Jurijus Andropovas, jo kairėje—užsienio reikalų ministras Gromyka.

Praga. — Pereitą antradienį čia prasidėjo Varšuvos pakto šalių konferencija, kurios metu bus apžvelgta tarptautinė padėtis ir pasitarta dėl nusiginklavimo ir kitų bendrų reikalų. Čekų dienraštis "Rude Pravo" pabrėžia, kad tuo pačiu metu, kai bus svarstomi detantės ir nusiginklavimo klausimai, bus patikrintas socialistinio bloko šalių pasirengimas atremti bet kokį agresorių ir apginti socialistinės revoliucijos laimėjimus.

Tarybų Sąjungos delegacijoje, be Komunistų Partijos gen. sekretoriaus Jurijaus Andropovo ir užsienio reikalų ministro Andrejaus Gromyko, yra Ministrų Tarybos pirmininkas Nikolaj Tichonov ir gynybos ministras maršalas Dmitri Ustinov.

Varšuvos pakto šalių kariuomenės vadas maršalas Viktor Kulikov atvyko atskirai kartu su kitais kariuomenės vadovybės nariais.

Lenkijos delegacijai vadovauja gen. Wojciech Jaruzelski, Vengrijos delegacijai—Janos Kadar. Taip pat dalyvauja Bulgarijos vadovas Todor Živkov, Rumunijos—Micolae Ceausescu ir Demokratinės Vokietijos—Erich Honecker. Visus svečius oficialiai pasitiko Čekoslovakijos Komunistų Partijos vadas Gustav Husak.

Ši konferencija turėjo įvykti pereitą mėnesį, bet buvo atidėta, mirus Tarybų Sąjungos vadovui Leonidui Brežnevui.

TSRS IR TOLIAU UŽTIKRINA PARAMĄ TEISĖTAI AFGANISTANO VYRIAUSYBEI

Maskva. — Gruodžio pabaigoje čia išleistajame Tass agentūros pareiškime pabrėžiama, kad Tarybų Sąjungos kariuomenė neišeis iš Afganistano, ligi nepasibaigs ten karinė užsienio intervencija.

Tarybų Sąjungos karinė parama užtikrinama palaikyti Afganistano vyriausybei, kuriai vadovauja Babrak Karmal ir kurią nori nuversti iš užsienio remiami muzulmonų sukilėliai.

Mario Mathew Cuomo, 52-as iš New Yorko valstijos gubernatorius.

Albany. — Mario Mathew Cuomo, naujas New Yorko valstijos gubernatorius, perimdamas pareigas pažadėjo daryti viską, kad jo administracija daugiau nuveiktų gyventojų labui, negu kad rūpintųsi biudžeto subalansavimu.

Jau 1980 m. Afganistano vyriausybė buvo paskelbusi, kad jos prašymu Tarybų Sąjunga prisiuntė karinius dalinius ir paskui tą patį patvirtino 1981 m. Šis Tasso pareiškimas davė atkirtį įvairiems užsienio spėliojimams, kad Tarybų Sąjunga savo dalinius atitrauks. Pareiškime dar sykį pabrėžiama, jog Tarybų Sąjunga ir toliau remia teisėtą vyriausybę ir tos pagalbos nenutrauks. Ypač nurodoma, jog JAV stengiasi klaidingai vaizduoti faktus dėl politinės ir karinės padėties Afganistane. Taip pat prikišama ir kai kuriems Vakarų Europos valdantiems sluoksniams, kad ir jie tyčia faktus iškraipo.

Pareiškime sakoma, kad ne Tarybų Sąjunga, bet imperialistinės šalys, o ypač JAV yra atsakingos už tai, kad Afganistane tęsiamas karas, nes jos organizuoja banditų dalinius, juos apmoko ir ginkluoja ir siunčia į Afganistaną teroro veiksmams. Daug afganų sukilėlių veikia iš Pakistano ir Irano.

"Tie, kurie jau taip labai rūpinasi Afganistano suverenumu ir reikalauja, kad Tarybų Sąjungos kariniai daliniai iš ten pasitrauktų, turėtų pirmiausia pasirūpinti, kad ta karinė intervencija pasibaigtų",—nurodo Tass pareiškimas. Amerikai ypatingai pabrėžiama, kad, jeigu ji iš tikrųjų nori, kad padėtis pasikeistų, ji turėtų tai įrodyti ne žodžiais, bet konkrečiais darbais ir kad Jungtinės Tautos jau yra pradėjusios pasitarimus Genevoje tarp Afganistano ir Pakistano.

98-asis Kongresas pradėjo sesiją

Washington. — Sausio 3 d. čia savo sesiją pradėjo 98-asis Kongresas. Ir respublikonai, ir demokratai žadėjo užmiršti savo tarpusavo ginčus ir rūpintis šalies ekonominiais reikalais. Be opozicijos Atstovų rūmų kalbėtoju perrinktas atstovas Thomas P. O'Neill Jr.

Atstovų rūmų demokratų skaičius šioje sesijoje yra 26 nariais gausesnis nei buvo pereitame Kongrese. Taip pat buvo ir viena laisva vieta, mirus respublikonui iš Colorado John L. Swigert Jr.

Atstovas O'Neill savo kalboje pabrėžė, kad nedarbas Amerikoje padidėjo keturiais milijonais per pastarojo Kongreso kadenciją.

TRUMPAI

Jungtinės Tautos. — Gen. Sekretorius Javier Perez de Cuellar pareiškė apgailestavimą, kad JAV atsisako mokėti $1 milijoną išlaikyti Jūros įstatymų komisijai. Neseniai buvo pasirašyta tarptautinė Jūros sutartis, bet JAV jos nepasirašė, nes yra priešinga, kad ši komisija ims tvarkyti jūros dugno turtus.

Vatikanas. — Oficialiai paskelbta, kad popiežius Jonas Paulius II vasario 27 d. išvyks lankyti Centrinės Amerikos ir Karibų regiono kraštų. Kelionėje užtruks aštuonias dienas ir lankysis Gvatemaloje, Hondūre, Salvadore, Nikaragvoje, Kostarikoje, Panamoje ir Haiti.

Jeruzalė. — Izraelio radijas pranešė, kad užsienio reikalų ministras Yitzak Shamir patvirtino, jog Izraelio atstovai veda pasitarimus su Palestinos Vadavimo Sąjungos atstovais dėl karo belaisvių apsikeitimo. Anksčiau oficialiai buvo paneigta, kad tokios derybos vyksta.

Mexico City. — Protestuodami prieš pragyvenimo kainų kilimą, daugiau kaip 10 tūkstančių mėsininkų uždarė krautuves. Mėsininkų unija ragino ir namų šeimininkes boikotuoti mėsos krautuves. Mėsos kainos pereitais metais čia pakilo 136 procentais. Svaras mėsos Meksikoje dabar kaštuoja 85 centų ekvivalentą, arba vieną trečdalį darbininko dienos uždarbio.

Greenham Common. — Britų policija buvo sulaikiusi 44 moteris, kurios buvo užblokavusios įvažiavimą į JAV karo bazę. Moterys protestavo prieš planuojamą JAV branduolinių raketų dislokavimą Anglijoje ir kitose NATO šalyse.

Tokyo. — Japonijos ministrų kabinetas patvirtino naują biudžetą fiskaliniams metams, kurie prasideda balandžio 1 d. Apkarpyta daug pozicijų socialinėms tarnyboms, bet padidintos sumos ginklavimuisi. Washingtone gynybos ministras Caspar Weinberger sako, kad Japonija dar nepadarė visko, ką galėtų.

Už santykių pagerinimą tarp Tarybų Sąjungos ir Amerikos

Washington. — Hearsto laikraščių redaktorius Joseph Kingsbury-Smith gruodžio 22 d. per Tarybų Sąjungos ambasadorių buvo įteikęs keletą klausimų aktualiais politiniais klausimais Tarybų Sąjungos Komunistų Partijos gen. sekretoriui Jurijui Andropovui.

Atsakymas atėjo gruodžio 30 d. ir tą pačią dieną Tasso agentūra ji paskelbė Maskvoje. Nurodoma, jog Andropovas pabrėžė, kad Tarybų Sąjunga visą laiką siekė abipusio santykių pagerinimo ir kad eventualus susitikimas su prezidentu Reaganu prie to prisidėtų. Tik jis pabrėžė, jog, norint, kad susitikimas būtų naudingas, reikia iš anksto tam pasirengti.

Andropovas nurodė, kad Tarybų Sąjunga visados yra pasirengusi tartis ir susitarti, jei tokie susitarimai atneštų abipusės naudos. Jis čia priminė ir šiuo metu Genevoje vykstančius pasitarimus dėl nusiginklavimo ir sakė, kad galima būtų pasiekti kompromiso. Ten viena grupė posėdžiauja dėl nusiginklavimo strateginių ginklų srityje, o kita—dėl nusiginklavimo vidutinio siekimo raketų srityje.

Tuo tarpu dar nebuvo žinoma, kaip prez. Reagano administracija nusistačiusi dėl tokios viršūnių konferencijos, nors pereitą savaitę prez. Reagan viešai pripažino, jog jis dabar esąs labiau optimistiškai nusiteikęs dėl nusiginklavimo pasitarimų. Bet iš kitos pusės, kaip rašo spaudos komentatoriai, tokia nuomonė dar nereiškianti, kad jau koks nors konkretus susitarimas pasiektas.

Brookings Institucija, kuri Washingtone turi savo tyrimų centrą, pereitą savaitgalį kaip tik paskelbė, kad Tarybų Sąjunga galėtų ir atsisakyti tartis dėl nusiginklavimo, ypač dabar, kai JAV paskelbė savo planą dėl naujų branduolinių raketų. Ir dar ji pabrėžia, kad tuo tarpu, kai visos JAV raketos yra taikomos prieš Tarybų Sąjungą, Tarybų Sąjunga savo raketas ne visas savo raketas turi nukreipusi į JAV pusę. Sako, kai kurios jų gali būti panaudotos prieš Kiniją, Iraną, Izraelį ir Vakarų Europą.

Izraelio prezidentas lankosi Amerikoje

Washington. — Izraelio prezidentas Yitzak Navon atvyko čia, kaip spauda skelbia, "darbo vizitui". Jis praleis keletą dienų, susitikinėdamas su prezidentu ir jo kabineto nariais.

Prez. Navon taip pat lankysis Baltimorėje, Bostone ir penkias dienas praleis New Yorke. Čia jis susitiks su miesto meru Koch, naujuoju gubernatorium Mario Cuomo, senatorium Javits, buvusiu valstybės sekretorium Dr. Kissingeriu. Taip pat lankysis ir Jungtinėse Tautose, kur ji priims gen. sekretorius Javier Perez de Cuellar.

Washingtone eina kalbos, kad Navon galįs būti sekančiu Izraelio premjeru, ir todėl Baltieji rūmai jam skiria daugiau dėmesio nei jo rangas reikalauja.

Buenos Aires. — Čia prisiminta Falkland-Malvinų salų okupacijos 150-oji sukaktis. Kalbėtojai reikalavo, kad britai jas sugrąžintų Argentinai, o jei geruoju nesutiks grąžinti, tai kad vėl būtų panaudojama jėga. Karas, kaip žinia, užtrukęs 74 dienas pasibaigė Argentinos nenaudai ir atnešė daug nuostolių abiem pusėm—D. Britanijai ir Argentinai.

D. Britanijoje nuolatos vyksta demonstracijos prieš JAV branduolinių raketų dislokavimą. Šis vaizdas iš demonstracijos prie JAV karinės bazės Upper Heyford, 50 mylių nuo Londono.

LAISVĖ LITHUANIAN WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.

Published Fridays, except in case of holidays

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.

Established April 5, 1911

EVA T. MIZARA, Editor & Business Manager

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year $12.00	United States, per 6 months... $6.50
Canada, Lat. Amer., per year . $15.00	Canada, Lat. Amer., 6 months . $8.00
Foreign countries, per year ... $15.00	Foreign countries, 6 months .. $8.00

Bedarbiai organizuojasi

Massachusetts valstijos Vakarinėje dalyje susiorganizavo "Franklin County Council of Unemployed Workers", kitaip sakant, Franklin apskrities Bedarbių taryba. Franklin apskrities vyriausiame mieste, Greenfielde tūkstančiai ir tūkstančiai metalistų, mašinų ir mašinų įrankių darbininkų vaikšto be darbo—kai kurie per paskutinius kelis mėnesius, kai kurie žymiai ilgiau, kai kurie daugiau negu metus.

Bedarbiai mūsų šalyje beveik visur kovoja už savo teises per savo unijas. Bet Greenfieldo darbininkai-bedarbiai ėmėsi naujos metodos: jie susiorganizavo į savo kovingą tarybą. Mes sakome "naujos metodos", bet ji nauja tik šios krizės metu,—per didžiąją depresiją prieš apie 50 metų milijonai bedarbių veikė per savo tarybas. Kaip tada, taip ir dabar, tos tarybos nenutraukia ryšių su unijomis. Bet jos gali kovingiau veikti atspindėdamos specifiniai bedarbių sunkią dalią.

Izraelio-Palestinos K. P.

Maskvoje įvyko pasitarimas tarp Izraelio Komunistų partijos generalinio sekretoriaus Mejerio Vilnerio ir Palestinos Komunistų partijos politinio biuro nario Suleiman al-Najabos. Tai pirmas oficialus susitikimas tarp Izraelio ir Palestinos komunistų. Į Izraelio K. P. įeina abiejų tautybių kairūs darbininkai, žydai ir arabai, o Palestinos K. P. sudaro palestiniečiai-arabai komunistai, kur jie begyventų. Izraelio K. P. yra legali. Palestinos K. P. įvairiose arabų kraštuose neaiški, nors gerai žinoma, kad ji nelegali Jordane, kur gyvena didžiausia palestiniečių dalis.

Tas susitikimas labai svarbus, nes išleistas bendras pareiškimas rodo, kad abi K. P. įstengia laikytis internacionalistinės linijos.

Masiniai protestai Čilėje

Gruodžio pabaigoje per visą Čilę persirito masinių demonstracijų ir protestų banga: Santiage, Valparaise, Concepcione ir kituose šalies miestuose netekę kantrybės žmonės išėjo viešai į gatves, reikalavo fašistinio teroro pabaigos, demokratinių laisvių, politinių kalinių išlaisvinimo, leidimo politiniams tremtiniams sugrįžti į Čilę. Kuomet policijai nepasisekė demonstrantus išvaikyti, valdžia tam tikslui panaudojo armijos junginius . . .

Prieš kelerius metus to nė įsivaizduoti nebuvo galima. Kuomet Pinocheto vadovaujama karinė chunta nuvertė Allende ir jo liaudies valdžią, masinės pažangių žmonių žudynės bent laikinai nutildė bet kokią opoziciją, nuvarė ją į gilų pogrindį. Apie viešas demonstracijas nė kalbos negalėjo būti. Bet gyvenimas eina savo ruožtu pirmyn, liaudis pradeda atsipeikėti nuo smūgių ir įstengia, kaip parodė demonstracijos, atvirai parodyti pasipriešinimą diktatūrai. Monados rūmuose, kur sėdi žudykiškoji chunta, be abejo susirūpinta . . .

Automobiliai, šunys ir t. t. . . .

Statistika rodo, kad ekonominei padėčiai sunkėjant, automobilių pardavimas mūsų šalvie greitai mažėja. Tai savaime suprantamas fenomenas: ne tik bedarbiai, bet didelė dalis dirbančiųjų dabar neįstengia naujų automobilių pirkti, kiek jie jiems bebūtų reikalingi. Tik viena automobilių rūšis parduodama geriau, negu bet kuomet praeityje: patys brangiausieji,—kadilakai, kontinentaliai, iš Vokietijos importuoti Mercedes-benzai, net iš Britanijos importuoti labiausiai ištaikingi Rolls-Roysai, taipgi brangūs sportiniai automobiliai iš Italijos. Kas juos perka? Atsakymas labai lengvas: turčiai, kurių pelnai dabar aukštesni, negu bile kuomet praeityje.

Brangūs automobiliai ne vienintelė žymė, kaip maža gyventojų dalis gyvena vis didesnėje prabangoje, tuo tarpu, kai likusių žmonių gyvenimo lygis krenta. Nežinodami, kaip eikvoti savo pinigus, turtingieji ieško vis labiau "inovatoriškų" kelių. Pavyzdžių galima paduoti daugybę, bet štai keli—Chicagoje atidarytas specialus restoranas šunims, pavadintas "Famous Fido's Doggie Deli" kur už kokį dešimtį dolerių galima užsakyti šuniui gerus steiko pietus, kitokias gerai virtas brangias mėsas, karštas dešras (jos pigesnės—"tik" 5 doleriai) New Yorke yra prašmatnių liuksusinių produktų krautuvių, kur, tarp kitko, galima pirkti už 800 dolerių karakulo paltuką šuniui, o už kokį tūkstantį perlais išdabintą kailiukais išklotą lovutę katei . . .

O Reaganas tuo tarpu vis kartoja, kad mes turime duoti korporacijoms, fabrikantams daugiau įkvėpimo, kas reiškia, daugiau pelnų, ir gal su laiku trupinėliai nusiris nuo jų apkrauto stalo neturtingiesiems . . .

„Vediu" pavadino afrikiečiai mažą šviesiai rudą paukštelį, gyvenantį PAR miškuose. Mėgstamiausias jo valgis — bičių lervos ir medus, kuriuos paukštelis pasiekia labai originaliai. Toi lenda į akis sutiktam žmogui ar gyvuliui, kol šis pradeda jį sekti. „Vedlys" visuomet atveda prie medaus ir kantriai laukia savo eilės pasmaguriauti. Tačiau jeigu jam nieko nepaliekama, tai paukštelis neužmiršta skriaudėjo ir kitą kartą jį atvilioja ne prie bičių, o prie leopardo.

Generolo P. Petronio, "Tėviškės" draugijos pirmininko sveikinimas

Gerbiami tautiečiai "Laisvės" laikraščio redaktoriai, darbuotojai, vajininkai, rėmėjai ir skaitytojai!

"Tėviškės" draugija nuoširdžiai sveikina Jus, lietuviškos pažangiosios išeivijos šulus, lietuvių tautos patriotus ir kovotojus už darbo žmonių reikalus. Daugiau kaip 70 metų "Laisvė" lietuviškajai išeivijai buvo ir yra pažangiųjų idėjų švyturys, kuris įnešė reikšmingą indėlį į lietuvių pažangiosios minties plėtotę išeivijoje.

Sveikindama Jus su Naujais Metais, "Tėviškės" draugija linki Jums daug tvirtos sveikatos, laimės Jūsų ir Jūsų artimųjų gyvenime ir sėkmės visuomeninėje veikloje, stiprinant mūsų brangiąją "Laisvę".

Kada mes kalbame apie žmogaus laimę ir linkime jam laimės, tai tuo visada reiškiame norą, kad jis gyventų, dirbtų, augintų savo jaunąją kartą draugiškoje ir ramioje aplinkoje, be nuolatinės baimės ir pavojaus žūti karo uragane.

Deja, vėl atėjo laikai, kada pasauliui, o kartu ir lietuviams, gyvenantiems tiek savo tėvynėje, tiek JAV ir kitose pasaulio šalyse, grėsia naujas, dar baisesnis, negu buvusieji praeityje, pasaulinis karas, nes jame bus panaudoti naujausi masinio naikinimo ginklai. Tuos ginklus milžiniškais tempais, negailėdamos milijardų dolerių, kaupia imperialistinės jėgos. Jos tikisi ir atvirai savo kalbose reiškia įsitikinimą, kad tų ginklų jėga sustabdys pažangiųjų idėjų plitimą pasaulyje, sunaikins tų idėjų židinius ir pasieks besąlyginį viešpatavimą žemėje. Neapykantos socializmui ir baimės už savo ateitį apakinti kapitalistai nebemato, kad viso pasaulio šalių darbo žmonių klasinės sąmonės pakilimas ir internacionalinis vieningumas yra pagrindinė šių laikų pasipriešinimo jėga kapitalizmui ir imperializmui. Tą pasipriešinimo jėgą pasaulyje sukūrė pažangios idėjos, o ne socialistinių valstybių bei Tarybų Sąjungos tariamoji agresyvi politika. Toji darbo žmonių pasipriešinimo išnaudotojams jėga negali būti numalšinta ar sunaikinta imperialistų sukurtais masinio naikinimo ginklais. Tais ginklais galima sunaikinti milijonus, ar net bilijoną žmonių, nušluoti nuo žemės paviršiaus ištisas valstybes bei tautas, bet pažangiųjų idėjų joks masinio naikinimo ginklas nesunaikins. Jos vėl mobilizuos darbo žmones į kovą prieš išnaudotojus, na, ir kaip istorija rodo, patrauks atsakomybėn karą pradėjusius nusikaltėlius.

Žmonijos istorija ryškiai rodo, kad ir praeityje karų priežastimi visada buvo perdėtas ginklo jėgos vertinimas ir imperialistinių agresyvių valstybių vadovų aklas tikėjimas, jog sukaupto ginklo jėga jie galės priversti kitas valstybes ir tautas paklusti savo valiai. Todėl milžiniškas ginklų kaupimas ir piliečių karinių nuotaikų kaitinimas visada buvo agresyvių jėgų pasiruošimo naujam karui pirmas etapas. Tas pasiruošimas visada buvo kruopščiai maskuojamas įvairiomis propagandinėmis versijomis, būk tai ginklai reikalingi sutramdyti tariamą agresorių, nors tikrasis agresorius tas, kuris kuria ginklus. Mirtį nešančiais ginklais ir karu žaidžiančius politinius avantiūristus gali ir privalo sustabdyti, demaskuoti jų tikslus, visų šalių darbo žmonės, vieningai stoję į kovą už taiką, prieš ginklavimosi eskalaciją, už politinių ginčų sprendimą taikiu derybų keliu. Tas ypač efektyvu dabartinėje epochoje, kada išaugęs darbo žmonių klasės sąmoningumas padeda jiems suprasti imperialistų siekius, sutelkia juos aktyviai veiklai bei įtakai į savo šalies politiką, ir sudaro sąlygas mažinti imperialistų grobikiškus užmojus.

Baigdamas dar kartą "Tėviškės" vardu sveikinu Jus su Naujais Metais ir linkiu, kad Naujieji 1983-ji metai būtų taikos ir ramybės pasaulyje metai, kad jie visai žmonijai atneštų laimę, džiaugsmą ir ramybę.

P. Petronis
"Tėviškės" draugijos
prezidiumo pirmininkas

LAIŠKAI

Gerbiama drg. Mizariene,
mieli laisviečiai!

Dar vieni metai baigia nueiti į užmarštį. Tiesiog nesinori tikėti, kad tas negailestingas laikas taip greitai lekia. Atrodo nieko deresnio nespėjai suveikti, o žiūrėk, vienų metų vėl nebėr. Tikėkimės, kad šie metai bus ramūs, taikingi, nors padangė gana apsiniaukus. Realiai pagalvojęs prieini išvados, kad nė vienas blaiviai mąstantis žmogus nenori naujo konflikto, kuris sunaikintų visą civilizaciją. Keistai ir graudžiai juokingai atrodo kai kurių veiksnių maldavimai, kad, kilus konfliktui, amerikiečiai nebombarduotų Lietuvos. Karo metu nežiūrima. Kada pasižiūrai į naujai atstatomus miestus, kūriamas materialines ir kultūrines vertybes, besituokiančias jaunas poras, pagalvoji, nejau pasaulyje yra toks žmogus, kuris norėtų visą tai sunaikinti. Protas tiesiog neneša, kad dar gali būti panašių individų. Gražus Jūsų prezidento įrašas atminimų knygoje Tarybų S-gos pasiuntinybėje, mirus I. Brežnevui, kad "JAV ir TSRS tautos nori gyventi taikoje ir ramybėje". Nejau tai buvo tik gražus diplomatinis gestas? Aišku, milijonieriams, biznieriams vis tas pats, kad tik būtų pelno. Nors labai abejočiau, ar jie norėtų žūti atominėje ugnyje. Todėl yra itin sveikintinas ir reikalingas judėjimas, atkakli kova dėl taikos.

"Laisvę" gaunu pastoviai, širdingas ačiū.

Gruodžio 10 d. miesto kultūros namuose įvyko iškilmingas posėdis, skirtas TSRS 60-čiui. Kalbėjo miesto vykdomojo komiteto pirmininkas K. Subačius, LKP Kapsuko miesto komiteto pirmasis sekretorius V. Sinickas ir kiti vietinės valdžios atstovai, pabrėžę, kad visų pareiga netik įvykdyti trečio penkmečio planą, bet ir sudaryti sąlygas, kad jis būtų viršytas.

Posėdžio pabaigoje nemažas būrys darbo žmonių buvo apdovanoti garbės raštais, o šešiems suteikti Lietuvos TSR garbės vardai, tame skaičiuje ir mano mokyklos mokymo dalies vedėjui Viliūnui Vytautui.

Po posėdžio koncertavo Kapsukas

LAIŠKAS BIČIULIAMS

Mums rašo mūsų draugas Edmundas Juškys

Edmundas Juškys

Didžiai gerbiama drauge I. Mizariene,

Taip ilgai Jums neparašius jau ir plunksnos imtis nedrąsu. Tačiau tikiuosi, kad būsit kilniaširdiška ir atleisit už mūsų, t. y. Aldonos ir mano nerangumą. Kaip ir kiti draugai ir bičiuliai niujorkiečiai iš kurių patyrėm tiek daug žmogiškos šilumos per visą savo buvimo JAV laiką ir kurie mus taip gražiai išlydėjo išvykstant į Tėvynę. Prie progos labai prašom dar kartą perduoti mūsų širdingą padėką O. Babarskienei, N. ir P. Ventams, N. Buknienei, A. Jakštienei, I. Bimbienei, B. ir W. Keršuliams, M. Stenslerienei, A. ir W. Juškevičiams, kitiems draugams ir bičiuliams, kurių nuoširdumą mums visada prisimenam ir prisiminsim.

Kada Jūs buvote Lietuvoje aš dar tebebuvau "bedarbis", t. y. atostogavau. Tada dar nežinojau ir kokį darbą dirbsiu tai "bedarbystei" pasibaigus. Dabar jau, kaip sakoma, viskas savo vietose. Pradėjau dirbti "Žinijos" draugijos Respublikinės valdybos pirmininko pavaduotoju. Draugijos pirmininkas dabar yra Jums gerai žinomas akademikas Vladas Niunka.

"Žinijos" draugija—visuomeniniais pagrindais veikianti organizacija vienijanti daugelį Tarybų Lietuvos įžymiausių mokslininkų, menininkų, kultūros ir visuomenės veikėjų, šiaip įvairių profesijų inteligentų. Draugija yra užsibrėžusi tikslą skleisti Lietuvos visuomenėje mokslo žinias ir kelti jos politinį ir kitokią kultūrą. Dabar labai įdomus. Pats aš jaučiuosi kaip žuvis įmesta į vandenį. Noriu, kad ir manimi nenusiviltų nei mano kolegos Draugijoje, nei visuomenė.

Aldona išėjo į vadinamąją stažinę pensiją, nors iki pensijinio amžiaus Jai dar toloka. (Kaip žinote, mūsuose moterų pensijinio amžiaus pradžia 55 metai. Tik per kažkokį nesusipratimą tai vadinama senatvės pensija, nes 55 metai—tai dar jokia senatvė).

Į stažinę pensiją gali išeiti ne visi. Tokią teisę turi tik pedagogai ir dar kelių profesijų žmonės. Į tą pensiją gali išeiti žmogus, kuris nepertraukiamai savo profesijoje yra išdirbęs 25 metus. Todėl, sakykim, pedagogas pradėjęs dirbti 18 metų, gali tokią pensiją, jeigu nori, gauti sulaukęs vos 43 metų.

Stažinė pensija, tiesa, per pus mažesnė, negu senatvės pensija, kuri duodama moteriai sulaukus 55 metų, o vyrui 60 metų. Taigi, per pus mažesnę pensiją gauna ir mano Aldutė. Tačiau teko tam ryžtis, nes grįžę iš Amerikos radom labai sunkiai sergančią jos mamą, kuriai, kol ji buvo namuose, reikėjo nuolatinės priežiūros ir pagalbos. O ir tada, kai rugsėjo pabaigoje paguldėm ją į ligoninę, stengiamės visą laiką būti kartu su ja.

Ligoninėje priežiūra labai gera. Ištisą parą budi seselės, slaugės. Tačiau namiškių buvimas greta sunkiam ligoniui—didelė papildoma dvasinė parama. Paskutiniąsias tris savaites prieš Mamutės mirtį budėdavom prie jos lovos ištisą parą. Aldutė—dienomis, aš—naktimis. Deja, liga buvo nepagydoma. Nepadėjo nei daktarų, nei mūsų paslaugos. Gruodžio pradžioje palydėjom ją į paskutinę kelionę.

Nors tai nebuvo nauja, nors apie tai buvo galvota ir anksčiau, daug ką apmąsčiau per tas ilgas budėjimo valandas. Naujas papildomas spalvas mano sąmonėje įgavo žmogaus gyvenimo tikslo ir prasmės, grožio ir gėrio, idealų klausimai. Ir kaip žmogus, turėdamas tik tą vienintelį gyvenimą, turi gyventi, kad atsisveikinti su pasauliu galėtų ramus ar net šypsodamasis, jei nekankina fizinis skausmas.

Ne kartą prisiminiau ir Ameriką, mano pažintus ar šiaip atmintyje likusius pažangaus judėjimo veikėjus. Šviesaus atminimo Jūsų vėlionį vyrą R. Mizarą, A. Bimbą, V. Andrulį, Joniką, Buknį, Kavaliauskaites ir kitus. Ne kartą šniekštelėdavo mintis ir apie tai kokios geros sąlygos mes čia, Tarybų Sąjungoje turime, kai ištinka, va, tokia bėda.

Pustrečio mėnesio Mamutė išgulėjo ligoninėje. Pamaitinta, švariai ir patogiai paguldyta, kuo rūpestingiausiai prižiūrima ir gydoma, o mums, šeimos nariams, net mintis į galvą neateidavo, kad už tai reikėtų mokėti, nors ligoniui ligoninėje tektų praleisti dar ne vieną mėnesį, metus. Kaip tokiais atvejais žmogus gali negalvoti apie socializmą, apie socialistinės santvarkos tikrą ir gilų humaniškumą? Kaip gali viso to nevertinti? Ir kaip gali nepykti ant tų, kurie tą santvarką peikia ar net šmeižia ir nori suniekinti? Budėdamas naktimis ir prisimindamas socializmo oponenentų plepalus apie žmogaus teisių "pažeidimus" Tarybų Sąjungoje mintyse jiems atšaudavau: "Va, pasižiūrėkit. Štai guli sunkus ligonis. Jis visiškai bejėgis. Jis pats negali apsiginti ir pareikalauti savo teisių. Bet jam jų ir nereikia reikalauti ar jas ginti. Jos apgintos. Jos yra, tos teisės. Jos įrašytos mūsų Konstitucijoje ir kituose įstatymuose, jos garantuotos mūsų šalies ekonominės galios ir šventai saugomos mūsų visuomenės ir valstybės".

Apie tokius ir panašius dalykus būtų galima rašyti ir rašyti. Tiek laiko nebuvus namuose į daug ką pasižiūri šviežia akimi, nelyginant iš svetur atkeliavęs turistas. Daug ką geriau pamatai ir labiau įvertini.

Likusieji mūsų šeimos nariai—Eglutė ir Gediminas—kaip ir dera pas mus tokio amžiaus žmonėms, mokosi. Eglutė tęsia studijas Vilniaus universitete, o Gediminas "kariauja" S. Neries vidurinės mokyklos 9-ji klasėje. Mokosi abu neblogai. Gediminas ir vėl truputį ūgtelėjo. Praaugo jau ir savo mamytę ir sesutį. Greitai, matyt, ir mane pralenks. (Prisimenate kokį pyplį atsivežiau į Niujorką 1968-siais metais!). Vaikai ir turi praaugti savo tėvus visom prasmėm. Antraip nebūtų pažangos.

Kartkartėmis (kad neužmirštume arba just for fun) visa šeimyna pasišnekučiuojam angliškai. Nemažai skaitau ta kalba, paklausom radijo laidų. O kiekvienos kalbos žinojimas—didelis dvasinis turtas.

Naudodamasis proga nuo visos mūsų šeimos siunčiu nuoširdžius naujametinius sveikinimus ir geriausius linkėjimus Jums, gerbiama redaktore, draugui Povilui Ventai, Nelei Ventienei, Nastei Buknienei, Bronei ir Valteriui Keršuliams, Onutei Babarskienei, Mildred Stenslerienei, Viktorui Bekeriui, Ilsei Bimbienei, visiems "Laisvės" leidėjams, skaitytojams ir rėmėjams, visiems mūsų bičiuliams niujorkiečiams. Kurių laiške nepaminėjau, lai neįsižeidžia. Visus, tikrai visus prisimenam su pagarba ir meile.

Su Naujaisiais Metais!

Jūsų
Aldona ir Edmundas Juškiai

Vilnius
1982 m. gruodžio 15 d.

VĖŽIO STATISTIKA

JAV leidinyje „Cancer Facts and Figures" (1981) rašoma, kad aštuntajį dešimtmetį JAV nuo vėžio mirė 3,5 mln. žmonių, susirgo vėžiu 6,5 mln., o gydėsi nuo vėžio daugiau kaip 10 mln. žmonių. 1980 m. nuo tos ligos mirė 412 tūkst., 1979 m. — 404 tūkst., 1978 m. — apie 387 tūkst. žmonių. 1930 m. iš kiekvieno 100 tūkst. gyventojų nuo vėžio mirė 143, 1940 m. — 152, 1950 m. — 158, 1977 m. — 175 žmonės. 1981 m. plaučių vėžys nuvarė į kapus 105 tūkst. žmonių. Rūkymas buvo tiesioginė 83% sergančių vyrų ir 43% moterų ligos priežastis. 1970—1978 m. JAV rūkančių vyrų sumažėjo nuo 43,5% iki 37,4%, o moterų — nuo 31,1% iki 30,4%. Dabar JAV gyvena 30 mln. metusių rūkyti žmonių, o 54 mln. rūkorių per metus sutraukia apie 620 mlrd. cigarečių

NAIVIOS, BET GAILIOS ILIUZIJOS

Yra dalykų, kurie ypač pabrėžia tragizmą išeivijos rašytojo, nutraukusio ryšius su gimtojo krašto žmonėmis, konfrontuojančio su pažangesne socialine santvarka. Tai pirmiausia—nuolatinis savęs apgaudinėjimas, įsivaizduojant ypatingą tremtinio dalią ir kančią. Paskui—tas pats apgaudinėjimas savęs, bet jau padedant kitiems blogos valios žmonėms, kad esą jie, "tremtiniai" (o paprasčiausiai sakant—pabėgėliai), savo kūryba yra brangiausi krašte, kad, patekdami ten "neoficialiai", jie užkariauja poezijos mylėtojų auditoriją, o tuo pačiu pasiteisins jų "egzilinis pasirinkimas", nenoras—skirtingai nuo kitų,—bendrauti su krašto rašytojais, įsijungti legaliai į jų kūrybinį gyvenimą. Pagaliau prie to prisideda dar viena savęs apgaudinėjimo gritis: jie ne tik save laiko populiariais ir ieškomais krašte, bet dargi randa, jeigu kas ir vertesnio, savitesnio gimė krašto kūryboje, kad tai tik jų geros įtakos dėka.

Pasakysime iš anksto ir tiesiai: tai naivios ir drauge—gailios iliuzijos. Jos malonios, bet jos visiškai nežinomos Lietuvos poezijos mylėtojams ir literatūros tyrinėtojams. Tai todėl, kad jos neturi nieko bendro su realybe, su faktine padėtimi, o antra—jos ir negali tapti materialiomis, jos negali realizuotis, jeigu tų iliuzijų kūrėjai savo visa dvasia yra tolimi kitu gyvenimu gyvenantiems tautiečiams, jeigu krašto žmonių lūkesčiai ir poreikiai yra skirtingi. Pagaliau toji iliuzija negali realizuotis jau vien todėl, kad Lietuva išsiaugino tokių poetų, kurie savo kūrybos menine jėga nereikalauja lyginimo su išeivių rašytojais, kurie savo populiarumu krašte yra nepralenkiami jokių užsienio ar išeivijos autorių—juk su jais, Lietuvos poetais, drauge augo, mokėsi, dirbo ir gyveno jų skaitytojai, juk jie surišti viena dvasine gija. Kuo gali pakeisti Just. Marcinkevičių, A. Maldonį, A. Baltakį, E. Mieželaitį, J. Strielkūną, M. Martynaitį, S. Gedą, A. Žukauską, J. Degutytę, J. Vaičiūnaitę, E. Matuzevičių ir daugelį kitų, pavyzdžiui, B. Brazdžionis arba K. Bradūnas? Religiniais arba antitarybiniais motyvais? Tai tik iliuzijų kūrėjai ir nešiotojai, taip gali galvoti.

Pasitikrinti šių iliuzijų nerealumu yra labai nesunku. Būta ir tokio kai kieno galvojimo: išeis tas ar anas stipresnis užsienio lietuvių poetas, ir taps vėliava, taps mada. O kas? H. Radauską, pasitaiko rasti antikvariniuose knygų skyriuose. Nei citavimų, nei literatūrinių vakarų programų užvaldymo. Paprasta ir kasdieniška, nors niekas nesako, jog tai nereikšminga: juk tam ir leidžiami išeivių autoriai, kad jų poezija turi kūrybinę vertę. Užtat pamėgink gauti bet kurį naują, kad ir didžiausiais tiražais išleistą Just. Marcinkevičiaus eilėraščių rinkinį, pamėgink nepastebėti laiku S. Neries, Putino, A. Baltakio, P. Širvio, M. Martinaičio ar kurio nors kito Lietuvos poeto naujos knygos—negausi!

Turėjau tokį atvejį. Vienas puikus ir nepaprastai populiarus aktorius, išgarsėjęs poezijos skaitymo vakarais, paprašė plačiau susipažinti su B. Brazdžionio poezija. Ir ką? Visiškas nusivylimas: šio poeto jis niekad negalėtų skaityti, jo retorika ir pasaulėjauta—svetimi. O aktorius tas pasižymi dideliu poezijos pajautimu, reiklumu. Kai jis deklamuoja Just. Marcinkevičių, Putiną, M. Martinaitį, A. Maldonį, P. Širvį, Ad. Mickevičių ar kitą poetą, salės nuo žiūrovų lūžta.

Neseniai kilo sumanymas paspausdinti J. Aisčio lyriką. Šio darbo ėmėsi vienas pačių autoritetingiausių lietuvių kritikų, būtent lyrikos žinovų. Ir ką? Skaudus nusivylimas poeto emigracine kūryba. Klausia: kas jam atsitiko? Ir jis lygina: jeigu S. Nėris atsidūrus toli nuo gimtųjų namų, suklestėjo visa talento jėga, tai iš J. Aisčio emigracinės kūrybos maža ko yra pasidžiaugti. Ji nelygintina ir su pokariniu A. Miškinio poetiniu žodžiu, kurį svetur mėginta sumenkinti.

Taigi, jeigu ir būta iliuzijos net Lietuvoje, tai ji labai greitai sugriūva, kai susiduriama su realybe, su meno, o ne politikavimo kriterijais. Niekas nesako, kad šiame kontekste K. Bradūno ar B. Brazdžionio poezija yra silpna, neverta dėmesio—niekas Lietuvoje to netvirtina, nes užtenka to objektyvumo, kurio kaip tik stokoja žmonėms, pasidavusiems naivioms ir drauge gailioms iliuzijoms. Iš tikro, ir K. Bradūno, ir B. Brazdžionio poezija papildytų mūsų platų ir stiprų kūrybinį gyvenimą, užimtų savo vietą, bet ne geresnę ar blogesne, kaip kad J. Mekas, H. Radauskas, A. Mackus, Vl. Šlaitas ar kitas Lietuvoje išspausdintas išeivių autorius. Juk jie turbūt abudu ir negalvoja, kad yra tokie ryškūs, su niekuo nepalyginami išeivijos poezijos lyderiai, be kurių pilnos pažinties visi kiti susitikimai su emigracijos poetais neturi savo vertės?

Pasakysime atvirai ir tiesiai: nei vienas, nei antras nėra tie poetai, kurie ieškomi ar grabstomi, kurie gali išreikšti kokius nors lūkesčius ar atverti neregėtus poetinius pasaulius. Jeigu vienam ar kitam katalikiškos pasaulėjautos žmogui jų poezijoje gali būti kas nors išskirtinai artima, tai juk Lietuvos jaunimo masės su ta pasaulėjauta nieko bendra neturi, ir tai faktas, nuo kurio niekur nepabėgsi.

Įdomu, kad šias ypatingo išskirtino K. Bradūno ir B. Brazdžionio populiarumo Lietuvoje iliuzijas skelbia kaip tik katalikiška spauda. Liberalai niekur tokiais dalykais neužsiima ne dėl to, kad jie yra katalikų atžvilgiu "šališki", o todėl, kad jie šiektiek žino tikrąją padėtį, juk Lietuvoje pakankamai lankėsi išeivių inteligentų, kurie turėjo daugybę kasdieninių, tiesioginių kontaktų ir su Lietuvos rašytojais, ir su skaitytojais, ir ne vienas iš jų nepastebėjo tos tariamos traukos prie B. Brazdžionio ar K. Bradūno. O pastebėti realybę tokiuose kontaktuose yra labai lengva.

Dalį iliuzijų susikūrė pats K. Bradūnas, savo kūrybinę dalią vis lygindamas su Ad. Mickevičiaus likimu ir "surasdamas", jog Lietuvos moderniąją poeziją įtakojo "žemininkai" (nors jų kūryba ir nebuvusi tiems geriausiems Lietuvos poetams žinoma!). Na, o kas dėl Ad. Mickevičiaus, tai su juo visais aspektais K. Bradūnui nedera lygintis: ne tas kūrybos ir poeto santykis su pažangesne savo meto socialine žmonių santvarka. Visai ne tas: vienas—prieš reakciją, kitas—su ja . . .

K. Bradūno iliuzijas dėl populiarumo Lietuvoje sustiprino kai kurie perbėgėliai, kurie, jo krašte ir negirdėję, ėmė giedoti apie "nepaprastą" ir išskirtinį Lietuvos skaitytojų poreikį K. Bradūno ir B. Brazdžionio poezijai. Bet ir tie ne visai taip jį pabrėžė, kaip galėjo kai kurie literatūros karštakošiai išeivijoje pagalvoti (pav., paskaitoje apie žeminkus tepasakyta buvo, kad K. Bradūnas iš jų labiausiai patinkąs, bet tai nereiškia, jog tuo pripažintas jo absoliutus "populiarumas"; "literatūrinių nuotaikų įtaka" yra nieko nepasakantis dalykas). Bet to užteko. Ir pasipylė fantastiniai dviejų poetų reikšmės Lietuvoje garbinimai. J. Jankus paskelbė, kad Gedimino aikštėje Vilniuje nebūtų vietos, jeigu B. Brazdžionis skaitytų savo poeziją. P. Visvydas pranešė dar didesnę "naujieną"—šie du poetai eina iš rankų į rankas. Kitur: kartoja Lietuvoje jų eiles lyg maldą. Ir taip vienas už kitą skambiau, vienas už kitą vaizdingiau, o viskas—netiesa, iliuzijos, savęs apgavimas. Bet visa tai, kas yra išpūsta iliuzija, neilgai tęsiąs—susiduria su realybe ir sprogsta . . .

Tikrai gerai, vertingai išeiviškai poezijai durys į Lietuvos kūrybinį gyvenimą atviros net jeigu pro jas nori nuoširdžiai ir dorai patys rašytojai vaikščioti, jeigu jie nori dalyvauti bendrame dvasiniame krašto gyvenime. Bet jeigu kas galvoja, kad jų tikrasis ir vaisingiausias kelias yra laužtis pro langą ar lįsti pro kaminą, tai tas gyvena beviltiškų iliuzijų pasaulyje, o kiekvienai iliuzijai anksčiau ar vėliau ateina galas.

Vladas Viešintas

Apie "Amžiaus projektą" ir dar kai ką

Jonas Lukoševičius

Pirmiausia reikėtų susitarti dėl terminų. Mat, kai kadaise naudojome žodį "dipukas", labiau platesnę sąvoką—"dievo paukštelis" ar amerikonišką sutrumpinimą—"D.P." viskas iš karto buvo aišku.

Vėliau gimė terminas "vaduotojas". Irgi lyg tai suprantama: žmogus, kuris nori "laisvinti" Lietuvą, o dar labiau—savo mielą tautietį nuo dolerio.

Buvo dar "veiksniai", terminas, reikia pasakyti, jau gana miglotas: žmonės, kurie kažką kažkur dėl kažko veikė. Tiesa, toli gražu ir patys ne visada žinojo ką, bet—veikė.

Gi mūsų dienomis viskas kažkaip išskydo ir susipynė. Dipukų jau ne taip gausiai belikę, o ir tie patys savo grynakraujystę jau seniai praradę. Vaduotojai, sako, jau beveik nebeturi pasekėjų: pabodo, kad jie vis nukelinėja ir nukelinėja "galutinio Lietuvos išvadavimo" terminus, ir dabar jau šneka apie "tolimą ateitį". Liko dar veiksniai. Betgi vėl: pagrindinis jų amatas—vienas kito stumdymas, kartais—ir tiesiogine to žodžio prasme . . .

Štai ir susigaudyk, žmogau! Ar ne paprasčiau visa tą suveltą žmogelyną pavadinus gražiu lietuvišku žodžiu: KEIKSNIAIS? Tik įsigilinkite: juk jie įnirtingai keikia vienas kitą, dar labiau—dabartinę Lietuvą, keikia ir bet kokius geresnius poslinkius (kai tokie būna) savo gyvenamame krašte. Taigi, ar begali būti tikslesnis žodis? Juoba, kad tų keiksnių esama visuose pokarinės ateivijos sluoksniuose ir, deja, netgi save kultūrininkais skelbiančių. Šie keiksniai rašo ir kalba, kad dabar Lietuvoje visiškai smukusi raštija, ypač lituanistika, kad jei ten dar kas nors ir šneka lietuviškai—tai tik per gryną nesusipratimą.

Visko centras esąs čia, Valstijose. Tik bėda: kažkaip vis dažniau tenka dejuoti (tiems pat keiksniams) dėl lietuviškųjų vargo mokyklėlių, į kurias vis sunkiau prisiprašyti tiek mokytojus, tiek mokinius, vis dažniau tenka pripažinti, kad lietuvybė garuoja iš "patriotų" tarpo.

Ir tada gimė tikras amžiaus projektas: įsteigti lituanistinę katedrą čia, Jungtinėse Valstijose, kuriame nors universitetų. Savo esybėje tai labai nepeiktina idėja. Bet, deja, tarp jos puoselėtojų yra nemaža keiksnių. Štai kaip tik jų nuomone katedra turėtų atsverti visa, kas daroma dabartinėje Lietuvoje lituanistikos srityje.

Tai bent užmojis, ar ne?! Iš karto prisimena pasakojimas apie čigoną, kuris prilupo savo vaiką, kad šis ruošėsi jodinėti ant kumeliuko, kurį kada nors gaus dovanų ("įlauši nugarą, rupūže!"—sakė tada čigonas vaikui): nors katedra dar tik mintyse, jau varoma keiksnių politika jos motyvais.

Štai vienas keiksnių—V. Kamantas—kažkokia proga pasakė:

"Toji lituanistinė katedra bus amžina. Nežiūrint, kiek lietuvių joje studijuos. Lituanistikos katedra bus mokslo centras, mokslo židinys, kuris spinduliuos iš Amerikos lituanistinį švietimą, mokslą. Laisvą, kokio niekas negali varžyti."

(Suprask, skaitytojau: viskas, kas dabar ateina iš Lietuvos, yra nelaisva, nemokšliška, nereikalinga).

Ta pačia tema kiek seniau yra kalbėjusi Chicagos Illinojaus universiteto darbuotoja I. Baleišienė (kaip tik ten planuojama įsteigti lituanistinę katedrą):

"Žinau, kad katedrą įsteigus nors ir atsirastų tik vienas ar du studentai, ji nebus panaikinta. Mūsų profesorius turės daugiau laiko tyrinėjimams, seminarų organizavimui ir kultūriniams pobūviams". Į paskutiniąją dalį norėtųsi atkreipti ypatingą jūsų dėmesį: ne kam kitam, o KULTŪRINIAMS POBŪVIAMS turės daugybę laiko būsimos katedros būsimas profesorius.

Matyt, kai kokia nors visiškai nauja keiksniškos lituanistikos šaka, kuri, be abejonės, visiškai nežinoma dabartinėje Lietuvoje.

. . . Ir visa tai čia primenu todėl, kad visa tai labai gražiai porina į ką gali pavirsti netgi gera idėja, pervirta keiksniškose galvose.

*

Tiesos Krislai

Niekšybė—žemos moralės žmogaus duona.

Žygdarbi—tai stipri valia ir didelis noras.

Gyvenimo prasmė—tai nuolatinis siekimas ko nors naujo, didelio.

Laimė—būti Žmogumi.

Džiaugsmas—tai pasiekto tikslo vainikas.

Meilė—tai dviejų širdžių kalba.

Praeitis—žmonijos mokytoja.

Kęstutis Balčiūnas

*

London. — Karalienė Elžbieta Naujųjų metų proga įvairiais ordinais apdovanojo 700 asmenų, kurių tarpe yra teatro, filmų ir spaudos žmonių, biznierių ir politikierių.

Antanas RIMKUS

1982 m. gruodžio 20 d. Vilniuje po ilgos ir sunkios ligos, eidamas penkiasdešimtuosius metus, mirė Lietuvos KP CK narys, Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos deputatas, Lietuvos TSR švietimo ministras Antanas Rimkus.

A. Rimkus gimė 1933 m. kovo 3 dieną Pabalvės kaime, Telšių rajone, mažažemių valstiečių šeimoje. 1951 m. baigė Telšių mokytojų seminariją. Tais pačiais metais pradėjęs darbinę veiklą, iki 1958 metų mokytojavo ir dirbo vadovaujantį komjaunimo darbą Telšių rajone ir Klaipėdoje. Dirbdamas baigė Klaipėdos mokytojų institutą, vėliau — Vilniaus valstybinį pedagoginį institutą.

Nuo 1958 m. A. Rimkus dirbo LKP Klaipėdos miesto komiteto sekretoriumi. 1964 m., baigęs Visuomenės mokslų akademiją prie TSKP CK, apgynęs ekonomikos mokslų kandidato disertaciją, dirbo Vilniaus aukštosios partinės mokyklos politinės ekonomijos katedros vedėju, direktoriaus pavaduotoju.

Nuo 1967 m. A. Rimkus — Lietuvos KP CK mokslo ir kultūros, vėliau mokslo ir mokymo įstaigų skyriaus vedėjas, o 1973 m. kaip gabus liaudies švietimo darbuotojas buvo paskirtas Lietuvos TSR švietimo ministru ir dirbo juo iki mirties.

Dirbdamas respublikos partiniuose organuose, švietimo ministru, jis visas savo jėgas, patyrimą ir organizacinius sugebėjimus skyrė liaudies švietimo plėtojimui, jaunosios kartos mokymui ir komunistiniam auklėjimui, daug nuveikė ugdant pedagoginius kadrus.

A. Rimkus aktyviai dalyvavo respublikos visuomeninėje ir politinėje veikloje. Jis buvo renkamas kandidatu į Lietuvos KP CK narius ir Lietuvos KP CK narių, nuo 1971 m. — Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos deputatas.

Už nuopelnus liaudies švietimui A. Rimkus buvo apdovanotas Darbo raudonosios vėliavos ir Tautų draugystės ordinais, medaliais.

Savo partine, valstybine ir visuomenine politine veikla A. Rimkus pelnė respublikos liaudies švietimo darbuotojų pagarbą. Šviesus ištikimo Komunistų partijos sūnaus, sumanaus liaudies švietimo vadovo atminimas visada išliks mūsų širdyse.

P. GRIŠKEVIČIUS, A. BARKAUSKAS, R. SONGAILA, N. DYBENKA, V. ASTRAUSKAS, A. BRAZAUSKAS, A. FERENSAS, A. KAIRELIS, K. KAIRYS, V. SAKALAUSKAS, L. ŠEPETYS, P. IGNOTAS, V. MIKUČIAUSKAS, J. PETKEVIČIUS, P. ŠILEIKIS, L. DIRŽINSKAITĖ, E. MIEŽELAITIS, J. BERNATAVIČIUS, A. ČESNAVIČIUS, A. DROBNYS, V. KAZANAVIČIUS, J. RUSENKA, V. BALTRŪNAS, J. DUNAUSKAS, P. DZIKARAS, V. KIŠKIS, A. KOTOVA, G. MANZUROVAS, A. MIKULIS, V. MORKŪNAS, J. PILKAUSKAS, V. SPURGA, K. TIŠKEVIČIUS, J. VAITKEVIČIUS, D. VERSLOVIENĖ, H. ZABULIS

GINA NACISTŲ PASEKĖJUS

Neseniai „Jeruzalės radijas" „vieną savo laidų paskyrė masinėms žudynėms Kauno IX forte. Ekskursas į Antrojo pasaulinio karo istoriją buvo neatsitiktinis: pastaruoju metu daug kas, girdėdamas apie sionistinių agresorių okupuotose teritorijose vykdomą masinio genocido politiką, nejučia lygina ją su nacistinio reicho žmogžudžių nusikaltimais.

Tel Avivo politika ir sionistų darbus ginantis „Jeruzalės radijas" štai ir bandė įrodyti, kad masinės žudynės Kauno IX forte ir masinės žudynės Sabros ir Šatilos Palestinos pabėgėlių stovyklose — tai skirtingi dalykai, kurių net negalima gretinti.

Tam pasitelkiami neva du argumentai: pirmiausia atseit Izraelio kareiviai taikių palestiniečių nešaudė. Antra — Izraelio vyriausybė apie tas žudynes „visiškai nieko nežinojusi".

Jau tada tik emocijomis, o ne faktais paremti sionistinės radijo stoties išvedžiojimai atrodė visiškai neįtikinami, šiandien — jie visiškai subyrėjo, tarsi kortų namelis.

Šiomis dienomis Vakarų Europos laikraščiuose spausdinamos žudynių vietoje — tose pačiose Sabros ir Šatilos stovyklose rastų dokumentų fotokopijos. Tai dokumentai, kurių Izraelio nei karinė, nei civilinė valdžia negali neneigti — tai žudynių vietoje kažkokio izraeliečio kareivio pamestas karinis pažymėjimas.

Antro argumento — apie kažkokį „Izraelio valdžios nežinojimą" greitai irgi nebeliko. Ir baigė jį sugriauti ne kas kitas, kaip Izraelio kneseto (parlamento) komisija masinių žudynių aplinkybėms tirti. Komisija (kurios autoriteto, ko gero, neįstengs nuneigti net „Jeruzalės radijas") pripažino, kad vadovaujanti kabineto „trijulė" — premjeras M. Beginas, gynybos ministras A. Šaronas ir užsienio reikalų ministras I. Šamiras — bei šeši aukščiausi Izraelio armijos kariininkai buvo informuoti apie žudynes ir nieko nedarė joms sustabdyti.

Kai Izraelio valdžia buvo priversta sudaryti parlamento komisiją ištirti, kokiomis aplinkybėmis izraeliečių okupuotoje teritorijoje buvo išžudyti tūkstančiai taikių gyventojų, mažai kas galvojo, kad bus sužinota tiesa. Tikrieji žudynių organizatoriai buvo irgi ramūs: jie mane, kad tai tik padės nuslėpti paskutinius nusikaltimo pėdsakus.

Kneseto komisijos pirmąsias išvadas spauda jau ėmė lyginti su „pradine žemės drebėjimo stadija". Imta kalbėti net apie galimą Begino atsistatydinimą.

Tačiau, matyt, tie sionistiniai sluoksniai, kurie nepatenkinti dabartinio premjero valdymu, atrodo, pajuto perlenkę lazdą. Beginui ir jo ministrams duota 15 dienų pateikti įtikinamesnius pasiaiškinimus. Terminas jau senokai praėjo, pasiaiškinimų niekas nesulaukė, tačiau ir ministrams nieko neatsitiko.

Taigi praėjo debesys virš Tel Avivo su audra ar be jos, dar bus aišku. Tačiau grįžtant prie sionistinės radijo stoties išvedžiojimų, norisi jai priminti: kai Niurnberge tarptautiniame tribunole buvo kalbama apie nacistines naikinimo stovyklas, jų tarpe ir IX fortą, tiems, kas savo laiku gynė hitlerinį nacionalsocializmą, „galima buvo nepavydėti.

Gal to neprisimena „Jeruzalės radijas", taip atkakliai ginantis naujus masinius mūsų laikų žmogžudžius ir sionizmą — savotišką fašizmo atmainą mūsų dienomis?

Vilius KAVALIAUSKAS

Kas vyksta virš mūsų!

Drėgmė atmosferoje kyla į viršų su šilto oro srovėmis ir lašeliais kaupiasi apie dulkių dalelytes, vienas lietaus lašas susidaro iš 10 mln. smulkių lašelių. Patekę į šalto oro srovę, šie lašeliai virsta ledo kristalais, kurie krisdami didėja nuo dar nesutankėjusios drėgmės ir pasiekia žemę sniego arba lietaus pavidalu.

Nustatyta, kad elektros iškrovas atmosferoje gali sukelti ledo kristalai stambiems krušos ledokšniams susidūrus su smulkiais ledėsiais, atsiranda elektros krūvis, ir kruša pasikrauna neigiamai, o kristalėliai — teigiamai. Sunkesniems ledokšniams iškritus, kristalėliai kyla aukštyn su šiltu oru, krūvių skaidos vietoje susidaro netvari oro kolona, išilgai jos ir plykstelį žaibas...

Audrą visuomet lydi smarkus vėjas, debesys stengiasi įsiurbti sausą orą, kuris gerina juos, kelia į viršų ir atšaldo. Besiliedžiantis atšalęs oras susiduria su kylančiu šiltu ir drėgnu oru, jie stabdo vienas kitą, maišosi...

Kas sekundę viršum žemės tvyksteli apie 100 žaibų, kurių poveikio, kartais katastrofiško, neįmanoma atspėti. Elektros iškrovos temperatūra siekia 50 000 Farenheito laipsnių, o tai 4 kartus daugiau už Saulės paviršiaus temperatūrą, srovės stiprumas pasiekia 100 000 A, — rašoma JAV žurnale „Science Digest".

Prezidento Reagano ir Betancuro susitikimas

Taip JAV prez. Reaganą sutiko Kolumbijos prez. Belisario Betancur, bet jis jam pasakė ir karčios tiesos, kad Kolumbija nori pati tvarkyti savo reikalus. Prez. Reagan keturias dienas praleido lankydamasis Lotynų Amerikoje.

Kultūrinės žinios žinelės

RAŠO: FRANK SHUKAS

PAGERBTAS POETAS

EDUARDAS MIEŽELAITIS

Žymusis Lietuvos liaudies poetas, Socialistinio Darbo Didvyris, Lenino premijos laureatas Eduardas Mieželaitis ir jo draugas ukrainietis akademikas Michailas Stelmachas, Socialistinio Darbo Didvyris ir Lenino premijos laureatas dalyvavo Kijeve TSRS įsikūrimo 60-čio išvakarėse skaitydami savo poezijos kūrinius. M. Stelmachas skaitė "Plati giminė" ir E. Mieželaitis "Broliška poema" be kitų kūrinių. Poetui E. Mieželaičiui Kijevo krašto kolūkiečiai įteikė duonos su druska sutikdami jį scenoje.

HELSINKIO MUZIKINIS FESTIVALIS

Raimundas Katilius su pianistu Povilu Stravinsku laike gastrolių Amerikoje 1981 metais.

Kiekvienų metų vasarą Helsinkyje—Suomijos sostinėje—vyksta muzikiniai festivaliai, kuriuose dalyvauja įvairių kraštų pagarsėję muzikai.

Šiais metais tame festivalyje dalyvavo smuikininkas Raimundas Katilius, nusipelnęs LTSR artistas, valstybinės premijos laureatas ir keturių tarptautinių konkursų laimėtojas.

R. Katilius 1970 m. tame pačiame Helsinkio festivalyje laimėjo tarptautinį konkursą. Šisai jo apsilankymas buvo jau ketvirtas Suomijoj. Dabar jis atliko Sibelijaus koncertą smuikui su TSRS valstybiniu radijo ir televizijos didžiuoju simfoniniu orkestru diriguojant TSRS liaudies artistui V. Fedosiejevui.

Šiemet festivalyje dalyvavo TSRS liaudies artistas J. Nesterenka, smuikininkas RTFSR liaudies artistas V. Tretjakovas, argentinietis K. Arau—pianistas, prancūzų fleitos meistras P. Rampalis, Clevelando styginis kvartetas ir daug kitų žymiųjų muzikų ir kolektyvų.

BAZARAS—IŠPARDAVIMAS

Kad sukelti pinigo, Martha Graham baleto kompanijai ir stipendijoms, norintiems tobulintis baleto mene, surengtas bazaras—išpardavimas.

Už 250 tūkstančių dol. galima įsigyti Noguchi skulptūrinį—voratinklinį kostiumą, kurį dėvėjo Martha Graham šokyje "Širdies uola"; galima už 50 tūkst. užsakyti patinkamą šokį iš Graham trupės repertuaro, už 100 dol. galima gauti Martha Graham išraiškos šokio technikos privačią pamoką, už 10 dol. dailininko Miro pieštą plakatą jos 1975 metų sezonui, taip pat galima pirkti jos automobilį, siuvamą mašiną, jos autografuotas nuotraukas, kai kuriuos papuošalus, o už 3 dol. galima josios studijos kieme pasodinti tulpės svogūną.

Iš kraštotyrininko užrašų

AUG RUGELIS ŠALIA KELIO

Mūsų amžiaus ketvirtojo dešimtmečio periodinėje spaudoje kiekvienų metų rugpjūčio mėnesį labai daug būdavo rašoma apie rugiapjūtės papročius. Savo straipsniu aš neturiu pretenzijų atgaivinti anas tradicijas, tačiau dabar, man regis, gera proga su jomis supažindinti jaunimą.

Daugelyje Lietuvos vietų seniau buvo paprotys per slenkstį į vidų žengiančią jaunąją marčią apiberti grūdais. Tai turėjo magišką prasmę. Grūdai simbolizuoja naują derlių, galimybes išauginti naują vaisių. Taigi, ir jais apiberta jaunoji turėjusi įgyti daugiau jėgų išauginti gausią šeimyną. Šis paprotys žinomas Ispanijoje, Prancūzijoje, Rumunijoje, netgi Palestinoje. Jugoslavijoje, Vengrijoje, Bulgarijoje vietoj grūdų buvo naudojami vaisiai. O Salčininkų apylinkėje iki šiol tebėra išlikęs paprotys į nuotakos vainiką įpinti tris rugių varpas.

Ką jau bekalbėti apie pačią javapjūtę, kuri apipinta burtais, prietarais, dainomis, išmintingais posakiais.

Per rugiapjūtę padėdavo samdyti arba atidirbti norį talkininkai. Tik didesnės šeimynos rugius nuimdavo savo jėgomis. Kurią nors šeimą ištikus bėdai, kaimynai ir nekviesti patalkininkaudavo. Kadangi rugiapjūtėje dalyvaudavo ir savi, ir svečiai, tai jos pabaiga turėdavo savus papročius.

Pirmąją rugiapjūtės dieną, vos nukirtus kelias pradalges, kirtikai tuoj sustatydavo bent vieną rikę. Pirmasis kirtikas iš gražių rugių surinkdavo puokštę, o mergi nos (grėbikės) kaip kasą nupindavo tokio ilgumo juosta, kad ja galėtų apjuosti šeimininkę.

Pamatęs ant pirmosios rikės viršaus padėtą puokštę ir juostą, šeimininkas ateidavo pasižiūrėti, kaip sekasi darbas, ir atnešdavo butelį kokio nors gėrimo. Merginos jį apjuosdavo juosta, o pirmasis kirtikas įteikdavo puokštę, sakydamas: „Kad šie rugiai parvestų visus kitus rugius į namus". Šeimininkas negalėdavo imti puokštės tiesiog į rankas. Jis turėdavo lyg ir nepastebimai iš apačios įstatyti į ją atsineštą butelį ir tik tada paimti už puokštės, o kirtikas paimdavo iš apačios už butelio. Tada vyrai 3 kartus mesdavo šeimininką į viršų, šaukdami „Valio!", o merginos, apstojusios ratu, plodavo rankomis. Paskui visi šokdavo ratelių ir dainuodavo „Aug rugelis šalia kelio". Baigus dainuoti kiekviena grėbikė eidavo pašokti su šeimininku, o paskui visi ragaudavo šeimininko atneštojo gėrimo.

Ypač turtingos papročiais javapjūtės pabaigtuvės. Tiek pjovėjai, tiek grėbikės tarpusavyje lenktyniaudavo. Paskutinis baigęs pjauti bernas buvo vadinamas „boba", apie paskutinę gubą surišusią mergą buvo sakoma, kad ji „gavo benkartą". Rinkėjos paskutinį pėdą stengdavosi surišti gražiai, kad gautų gražų vyrą. Paskutinis pėdas būdavo metamas į viršų. Paskui iš tiek varpų, kiek yra gubų, būdavo pinamas vainikas. Gubas suskaičiuoti turėdavo jauniausias, t. y. piemuo. Pasakojama, kad žemaičiai, pabaigę pjauti lauką, žvangindavę dalgiais ir taip duodavę ženklą kaimynams.

Kad pelės nesugraužtų grūdų, į šalinę būdavo įmetamas vienas akmenėlis, o lauke palikama viena guba.

Vainikas būdavo pinamas šeimininkei, o juosta — šeimininkui. Visa tai darydavo iš paskutinių ir pačių geriausių rugių.

Grįžtant iš laukų, vainiką veždavo pirmoji grėbikė, juostą — pirmasis pjovėjas. Eidami talkininkai dainuodavo rugiapjūtės pabaigtuvių dainas. Kieme, priėję prie trobos, vyrai greitai sukabindavo dalgius į medžius arba ant tvoros ir, sustoję aplink vainikenešę bei kitas merginas, šokdavo dainuodami „Šalia kelio jovaras stovėjo". Dainuoti stengdavosi kuo garsiau, kad išgirstų šeimininkai. Šie, apsirengę švaresniais draubužiais, slapčia žiūrėdavo pro langą, o kai pabaigtuvininkai, nustoję dainuoti, atsigręždavo į jų gryčią, išeidavo ant gonkelių. Tada vainikenešė pasakydavo oraciją ir uždėdavo šeimininkei ant galvos vainiką, vyrai rugių juosta apraizgydavo šeimininką.

Muzikantui grojant polką, šeimininkai kelis kartus apsisukdavo. Bešokančius juos talkininkai apliedavo vandeniu. Po to talkininkai pradėdavo ląstytis vandeniu tarpusavyje ir eidavo praustis. Nusiprausus prasidėdavo vaišės.

Antanas BRAZAUSKAS
Mišučių aštuonmetės mokyklos mokytojas, kraštotyrininkas

"Artojas"—Šilalė

Nemiga

Rugsėjo pilnatie,
nuvesk į savo kalnus
tuščia nakties gatvę
prie mėnesienos kraterių
į nemigą — į dykumas,
pripildyk alkanus
vyzdžius šviesos,
aš tavo apžavuos,
tepraregiu,
tau tekant danguje — —
tokia aiškiaregystė,
toks nerimas,
apėmęs sąnarius,
pelėdoms
iš marmuro atgyjant,
kaktusams pragystant,
toks gyvas spindesys —
kasnakt nutolsta pėdos
į tavo kalnus,
tekanti rugsėjo pilnatie...

Judita Vaičiunaitė

AVANT—GARDE MUZIKA

Susiformavo grupė muzikantų, pasivadinusi "Company", kuriai vadovauja gitaristas ir šeši jo orkestrantai, kurie groja be gaidų, be reikiamo pasiruošimo ir kiekvienas groja ką tik nori. Jie improvizuoja ir gaudo vienas kito melodijas norėdamas prie tokios melodijos prisitaikyti. Jie kartais kooperauoja, o kartais vienas kitam prieštarauja ir harmonijoj ir skambėjime. Žodžiu, maždaug, kaip brolių Grimų pasakoja "Bremeno miesto muzikantai" orkestrantų grupė. Kaip galima tokios muzikos, nors ir vadinama avangardine, klausytis—neaišku.

VIENOS BERNIUKŲ CHORAS NEW YORKE

Garsusis pasaulyje Vienos Berniukų Choras gastroliavo Avery Fisher Hall, Lincolno centre, su Kalėdinėm giesmėm pradedant 16 šimtmečiu ir komiškų operų improvizacijom. Geriausiai, kritikų pripažinimu, buvo atlikta Johann Schenk "Der Dorfbarbier" (Kaimo kirpėjas) veikalas, kur kostiumuoti berniukai vaidino ir moteriškas ir vyriškas roles.

SUŽEISTA N. MAKAROVA

Gruodžio 18 d. John Kennedy Centre, Washingtone—laike antro veiksmo modernaus baleto "On Our Toes" staiga krito dekoracija ir sužeidė baleto primadoną Natalią Makarovą. Jinai iš skausmo pradėjo balsu šaukti ir buvo nuleista uždanga. Pradžioje žiūrovai nesuprato, kad tai nelaimingas įvykis, manydami, kad taip reikia. Bet kai buvo pranešta kas nutiko, tai pilnutėlis žiūrovų teatras buvo sukrėstas tokio nelaimingo atsitikimo scenoje.

N. Makarovai buvo sulaužyta peties mentė ir prakirsta galva. Jinai tučtuojau buvo nugabenta į George Washington ligoninę operacijai.

OPERA APIE HEMINGWAY

Sekančiais metais Kuboje, Havanos mieste bus pastatyta opera apie amerikiečių rašytoją Ernest Hemingway iš jo gyvenimo ir jo parašytų veikalų.

Šią dviejų veiksmų operą kuria Tarybų Sąjungos rašytojas Gregori Čiginov ir kompozitorius Juri Karazin. Opera bus išversta į ispanų kalbą ir premjera įvyks Garcia Lorca teatre Havanoje.

Pirmojo veiksmo įvykiai vaizduojami Europoje, o antrojo—Kuboje. Kubietiškai muzikai iliustruoti kompozitoriui padeda keli kubiečiai muzikai ir operos baletinius numerius paruoš Kubos žymioji prima balerina Alicia Alonso.

Komp. Kazarinas spaudai pareiškė, kad Hemingwajus save laikė kubiečiu, nes ilgą laiką gyveno Kuboje ir Havanoje yra sukūręs ne vieną savo kurinį, todėl ir premjera įvyks Havanoje, kur rašytojas vaikščiojo ir tą miestą labai mylėjo.

JUOZAS MACEVIČIUS

Aš ieškojau pradžios
Savo knygai
Kaip reikšmingos detalės.
Ir vinglavo raukšlė
Vėtrų gairinta
Mano kakta.
Ir vinglavo raukšlė
Tarsi didelis kelias,
Kuriuo pražygiavo
Visas mano gyvenimas,
Mano skausmas ir laimė —
Mano karta.
Ir staiga supratau,
Kad be reikalo
Ieškau detalių, —
Viskas mano gyvenime
Buvo be galo stambu.
Viskas tragiška buvo
Ir didinga be galo.
Nuo pirmojo „mviu"
Lig brolių kapų.
Mes suglaudę pečius,
Nešėm sunkų
Gyvenimo krūvį
Tarsi didelę ugnį
Sugrubusiais savo delnais.
Mes kritom nuo šūvių
Juodžiausioj bedugnėj
Ir kilom žvaigždėm
Ties aukščiausiais kalnais.
Šiam didžiuliam kely
Užsigrūdino mūsų jaunystė,
Be galesčio
Vėjų ir vėtrų plakta.
Šiam didžiuliam kely
Mes galėjom suklysti,
Bet išduot ir parduot —
Niekada.
Šiam didžiuliam kely
Mes atidavėm viską,
Neieškodami sau
Nei vardų, nei garbės,
Gal už tai taip dažnai
Kaip balti obeliskai
Man sapnuojas beržai
Prie kritusio draugo duobės.
Gal už tai
Taip giliai ir nelygiai
Nuvingiavo raukšlė
Vėtrų gairinta
Mano kakta.
Ir iš didelio kelio
Atėjo į knygą
Visas mano gyvenimas,
Mano skausmas ir laimė —
Mano karta.

● NŪDIENOS LIGOS

Be atodairos sekant mada, paplito neįprastų ligų kurias gydytojai irgi madingai vadina. Pvz., džinsinis dermatitas, kaip aiškina Bazelyje Šveicarijos farmacinių firmų leidžiamas informacinis biuletenis, atsiranda nuolatos nešiojant aptemptus džinsus. Disko pirštai — sąnarių liga, kuria susergama uoliai spragsint pirštais pasiutusiu disko ritmu. Vakarų jaunimo tarpe paplitęs ir panko sindromas — krauju išsiliejimas akyse nuo baisaus kratymosi šokant panko stiliumi.

Ir vyresnioji karta masiškai serga dėl šiuolaikinio gyvenimo būdo. Tame pačiame biuletenyje aprašoma televizinė trombozė. Nuo jos kenčia pagyvenę žmonės, ištisas dienas sėdintys prie televizoriaus ekrano.

KAM JIE PADEDA

Dažnam Vakarų spaudos leidinyje nesunkiai rasime tvirtinimų, esą, tarybinė spauda mielai pasakoja apie socializmo šalių Ekonominės Savitarpio Pagalbos Tarybos paramą "trečiojo pasaulio" šalims, tuo tarpu apie Jungtinių Amerikos Valstijų veikla šioje srityje sąmoningai nutylima. Taigi kuo skiriasi socializmo šalių pagalba nuo analogiškų amerikiečių veiksmų?

Užtenka susipažinti su visomis Jungtinių Valstijų teikiamomis paskolomis, kitomis finansinėmis subsidijomis, prekiniais kreditais, techninės įrangos, maisto siuntomis, ir nesunkiai įsitikinsime, kad Amerikos pagalba silpnai išsivysčiusioms šalims tikrai nemaža. Pavyzdžiui, vien 1981-siais finansiniais metais šiems tikslams Jungtinių Valstijų biudžete buvo išskirta dešimt su puse bilijono dolerių. Pravartu prisiminti, kad prieš penketą—šešetą metų ši suma buvo žymiai mažesnė—tesiekė, 3,5—4 bilijonus dolerių. Kaip matome, pagalbos mastai nuolat didėja. Atrodytų, Jungtinės Valstijos atlieka gražų, kilnų darbą, todėl ši veikla turėtų susilaukti karštų aplodismentų. Tuo tarpu taip nėra. greičiau atvirkščiai—Amerikos politika silpnai išsivysčiusių šalių atžvilgiu susilaukia griežtos kritikos. Dauguma jų dėdės Samo pagalbą atvirai vadina ekonominio pavergimo priemone. Kodėl?

Ieškodami atsakymo, susipažinkime, kad ir kokiomis sąlygomis ši pagalba suteikiama. Visų pirma, šios pagalbos susilaukia tik tos šalys, kurių antitarybiškumas Washingtonui jokių abejonių nekelia. Jungtinių Valstijų paskolos, kitos įvairios subsidijos turi tarnauti kapitalizmo įtvirtinimui, privalo tapti patikimu barjeru socializmo idėjų plitimui. Kaip matome, jokiu humanizmu čia nė nekvepia. Bet motyvai nesvarbu, gali paprieštarauti tūlas skeptikas, svarbu rezultatas. Juk pagalba visgi suteikiama, o tai ir yra svarbiausia. Tačiau neskubėkime spręsti . . .

Paprastai, didžioji minimų lėšų dalis yra nukreipiama į atsilikusiųjų šalių privatųjį sektorių. Jungtinės Valstijos visiškai nesuinteresuotos vystyti tos ar kitos šalies valstybinį sektorių, vėliau galintį sėkmingai konkuruoti su jų pačių monopolijomis. Jos pirmiausia padeda vystyti žaliavas išgaunančias pramonės šakas, o ne jas apdorojančias. Nesunku atspėti, kodėl taip daroma—didžioji gaunamų žaliavų dalis po to pusvelčiui parduodama Jungtinėms Valstijoms. Taip pagalba kuriai nors šaliai pavirsta pagalba pačioms Jungtinėms Valstijoms. Štai kodėl "trečiosios šalys" niekaip negali išbristi iš nuolat didėjančių skolų ir patenka dar didesnėn skolintojo priklausomybėn. Suteikusios finansinę paramą, Jungtinės Valstijos reikalauja, kad pinigus gavusi šalis pirktų prekes ar techninę įrangą tik iš jos. Tai sukelia nemaža sunkumų, nes, dažniausia, visos reikiamos mašinos ar technologijos Amerikoje parduodamos net 50 procentų brangiau, nei tarptautinėse rinkose. Maža to—pagal veikiančius nuostatus pusė prekių, įgytų Valstijose, turi būti pervežta tik Amerikos laivais. Vien tai laivybos kompanijoms kasmet duoda papildomų pajamų virš 100 milijonų dolerių. Beveik visi projektai, pagal kuriuos turi būti statomi pagalbos programoje numatyti pramonės objektai, įgyvendinami tik Amerikos specialistų. Ir štai rezultatai, beveik du trečdaliai suteiktų lėšų sugrįžta į Jungtines Valstijas. Argi galima tokią pagalbą pavadinti nesavanaudiška?

Belieka atsakyti į paskutinį klausimą—kokioms šalims dėdė Samas dosniausias? Tai lengvas klausimas, todėl į jį gali atsakyti kiekvienas, nors kiek besidomintis politika. Jau daug metų lyderiai nesikeičia—ypač dosnus Amerikos iždas Izraeliui, Pietų Korėjai, Taivaniui, Tailandui. Ne taip seniai iš šio sąrašo su gailesčiu teko išbraukti Pietų Vietnamą, tačiau atsirado ir kitų klientų—Egiptas, Pakistanas, Salvadoras, Pietų Afrikos Respublika. Kaip matome, dosniausios Jungtinės Valstijos tiems, kas klusniai seka Amerikos diplomatijos farvateryje. Ir visai nesvarbu, kad daugumoje paminėtų šalių niekas niekada negirdėjo nė apie žmogaus teises, nė apie demokratiją, kad daugelio tik Amerikos pagalba gyvų diktatūrų rankos išteptos savos liaudies krauju . . . . Štai kodėl Washingtono visiškai nejaudina seniai įvesta karinė padėtis Pakistane ir taip garsiai šaukiama dėl karinės padėties Lenkijoje . . .

O dabar reziumokime—Jungtinių Valstijų finansinė parama "trečiojo pasaulio" šalims suteikiama vadovaujantis globaliniais Amerikos interesais, visų pirma—klasiniais interesais. Nes tokia jau kapitalizmo prigimtis.

Kazys Bagdonavičius

KAIP MIEGA DELFINAI

Į TSRS valstybinį atradimų rejestrą įtrauktas fundamentalus veikalas jūros gyvūnų nervų sistemos fiziologijos srityje, atskleidžiantis delfinų miego mechanizmą.

— Ši problema jau seniai domina mokslininkus, — pasakė vienas iš šio atradimo autorių, TSRS Mokslų Akademijos Gyvūnų evoliucinės morfologijos ir ekologijos instituto direktorius pavaduotojas **L. Muchametovas.** — Mat visi aukštesnieji gyvūnai (paukščiai ir žinduoliai, taip pat žmogus) tam tikrą paros dalį miega. Kai miegas giliausias, jie visiškai atsipalaiduoja, tampa nejudrūs. O delfinai, kadangi visą gyvenimą praleidžia vandenyje, tolydžio iškyla į paviršių ir kvėpuoja oru. Jei delfinas nejudėtų, neiškiltų įkvėpti oro, jis uždustų.

Delfinai ištiesa niekada nebūna visiškai ramūs. O kaip ir kada jie miega?

Yra nemažai hipotezių. Tačiau tik ištyrus delfinų smegenų bioelektrinį aktyvumą paaiškėja, kada gyvūnas miega, o kada ne. Tokius tyrimus atlikau kartu su mūsų instituto sensorinių sistemų evoliucijos laboratorijos vedėju biologijos daktaru A. Supinu. Rezultatai buvo netikėti.

Lig šiol manyta, kad nubundant ar užmiegant pakitimai įvyksta iškart visose smegenyse. T. y. vienu metu pradeda veikti ar „užmiega" dešinysis ir kairysis pusrutuliai, kontroliuojantys simetriškų mūsų kūno dalių veiklą.

Tai būdinga žmogui ir visiems gyvūnams, kurių miego procesą tyrinėjome. O delfinai atvirkščiai: jų smegenų pusrutuliai miega iš eilės. Vienam „užsnūdus", budi kitas. Paskui jie keičiasi. Veiklusis pusrutulis valdo delfino kūną, kad gyvūnas normaliai kvėpuotų ir miegodamas neuždustų.

Maskviečių mokslininkų atradimas iš esmės pakeis dabartinį požiūrį į miego mechanizmą, smegenų pusrutulių sąveiką.

Iš principo nauji duomenys apie miego mechanizmą praplės medikų galimybes diagnozuojant ir gydant kai kurias ligas. Ateityje atradimų rezultatai labai pravers naudojant jūros gyvūnus jūroms bei vandenynams įsavinti.

R. ACHMETOVAS

"Komjaunimo Tiesa"

KANADOS ŽINIOS

Toronto, Ont.

Norisi pasidalinti įspūdžiais apie torontiečių progresyvių auksinio amžiaus klubą. Malonu kaip jie gražiai ir draugiškai leidžia laiką. Susirenka ne mažas būrelis, daugiausia trečiadieniais, pasišnekučiuoja, paloša bingo. Iškepusios pyragus moterys suneša, vyrai šiaip kuo prisideda, o darbščiosios šeimininkės pagamina skanių užkandžių ir šiltos kavutės.

Vieną trečiadienį buvo paruoštas puikus balius, pagamintas maistas ir dar su išsigėrimu. Atsirado garbės stalas su dviem didžiausiais tortais ir su šimtais žėrinčių žvakučių, nes šiuo tarpu buvo net rodos penkių klubo narių gimtadieniai. Visiems sudainavome happy birthday ir ilgiausių metų.

Jubilijantų tarpe dalyvavo "Liaudies Balso" buvęs ilgametis redaktorius Jonas Yla. Linkiu Tau, Jonai, geros sveikatos ir nenuilstamo ryžto ir toliau darbuotis mūsų laikraščiams "Laisvei" ir "Vilniai" palaikyti ir kovoti dėl taikos pasaulyje. Prie garbės stalo buvo aktyvus draugas Laurusevičius. Linkiu visiems ilgiausių metų.

Širdingai dėkoju Toronto moterų klubui ir pirmininkei B. Janauskienei, kad mane priėmėt į savo Klubą. Malonu buti kartu su jumis. Kiek pastebėjau, Toronto moterys ne tik jaunesnės ir žvalesnės, bet ir veikime labiau aktyvios.

Dirbkime draugės visos kartu už taiką ir ramybę visame pasaulyje.

P. B. Grandma

Naujųjų Metų proga

Sveikinu draugus ir gimines Kanadoje, Amerikoje ir Tarybų Lietuvoje.

Linkiu visiems draugiškumo ir pasaulyje taikos.

A. M. PAUŽIENĖ
Oakville, Ont., Canada

Naujųjų Metų proga

Sveikiname gimines ir pažįstamus Kanadoje ir Tarybų Lietuvoje.

Linkime visiems sveikatos ir ramybės, kad pasaulyje klestėtų taika.

ADA ŠUPLEVIČIENĖ ir sūnūs
Montreal, Que., Canada

Balandis ir ožka

Pasakėčia

Juoda ožka galybę rodė:
Mekeno, trankėsi ragais,
Pakėlus koją, šaukė, bliovė,
Grumojo, keikėsi piktai.

Balandžio plunksnos
jai netiko,
Bei jo laikysena rami,
Be to, ožiai ant jojo pyko
Jį keikti ožkai liepdami.

Ožkos išklausęs monologą,
Pakėlęs galvą išdidžiai,
Balandis tarė: "Nieko blogo!
Juk jie yra tikri ožiai . . ."

(Atleiskim—jie tiktai ožiai;:
Moralė:
Jei ką sutrypti sumanyta,
Ant jo daug blogo pasakyta.

* * *

Kai saulė pakyla,
šešėliai nakties
Paklysta miškų glūdumoj,
Taip noris per žemę
keliauti išties,
Ramybę surasti sieloj.

Taip noris darbuotis
dėl žemės gimtos,
Lai būna garsi Lietuva!
Lai žmonės degtinėj
vilčių neieškos!
Lai meilė pražysta tyra!

Lai skraido virš žemės
laisvi vyturiai!
Lai šypsosi saulei žiedai!
Lai žmonės pamilsta
tėvynę giliai—
Jai šviečia taikos spinduliai!

Lai eina per žemę
draugystė tvirta!
Lai skamba laisvoji daina!
Lai būna tėvynė
per amžius laisva:
Jos laimė—
mūs darbo kaina! . . .

Taip noris per žemę
keliauti išties,
Ramybę surasti sieloj;
Kai saulė pakyla,
šešėliai nakties
Paklysta
miškų glūdumoj . . .

Kęstutis Balčiūnas

MELBOURNE, AUSTRALIJA

Brangūs laisviečiai,

Naujų Metų proga nuoširdžiai sveikinu visus "Laisvės" darbuotojus ir skaitytojus, gimines, draugus ir pažįstamus Kanadoje, Amerikoje, Tarybų Lietuvoje ir visur kitur. Linkiu visiems laimingų Naujųjų 1983 metų, stiprios sveikatos, energijos ir sėkmės jūsų darbuose. Lai Nauji Metai atneša taiką ir ramybę visam pasauliui.

Australijos naujienos neina geryn. Infliacija ir bedarbių skaičius kasdien auga. Be to šiemet buvo labai sausas metas, lietaus tik trečdalis iškrito, saulė išdžiovino javų pasėlius ir gyvulių ganyklas. Dar pavasarį ūkininkai daug gyvulių ir avių sušaudė, pasiliko tik tiek kiek būtinai reikalinga. Bet dar ir dabar rodo televizijoj naujienų laukuose daugybė prikritusių gyvulių, daugiausia avių, nėra pašaro nei vandens.

Jau daug mažesnių miestelių, kurie neturi šulinių ar vandens rezervų turi atsivežti vandenį iš upių, ar tolimesnių vietų. Melbourno vandens reservuarai pustuščiai, jau seniai uždraudė vartoti "sprinklers" daržams laistyti, galima tik su rankon laikomu įrankiu laistyti tarp 7 ir 9 val. vakaro. O nuo pradžios sausio tik su kibiru bus galima laistyti daržus. Mokestis už vandenį labai pabrango, taip pat už elektrą, dujas draudimo mašinų registraciją, mėsą, daržoves ir kitokio maisto kainos kasdien kyla, benamių skaičius vis didėja. Dauguma darbininkų turi namus užpirkę išmokėjimui, tai kaip atleidžia iš darbo, nėra pinigų mokėti už namą, mašiną ar baldus, nes bedarbio pašalpos kaip tik maistui užtenka, tada antstolis paleidžia viską varžytynėms, ir šeimos su vaikais atsiduria gatvėje.

Benamiai turi įsteigę savo uniją, kuri kasdien stiprėja. Nužiūri kur tuščią namą, daugiausia yra tuščių valdiškų, "luxury" namų, nakčia susikrausto kelios šeimos, ir policija turi bėdos iki iškrausto, nes valdžia turi surasti kur nors juos apgyvendinti, nepatogu gatvėje laikyti šeimų su vaikais.

Viso geriausio iki sekančio karto

Maria Gillam

"LAISVĖS" REIKALAI

Čia skelbiame aukas gautas nuo lapkričio 8 d. iki gruodžio 20 d.:

Aukos per "Laisvės" koncertą lapkričio 14 d. (vardai aukojusių tilpo "Laisvės" num. lapkričio 26 d. ... $1,091.00
Laisvės Rėmėjai, per O. Graham, South Boston, Mass. ... 1,000.00
Iš Montreal, Que., Canada, (vardai tilpo 11/19 "Laisvėje") per P. Kisielienę ... 817.00
Socialis klubas, Miami, Fla., per N. Iešmantienę ... 250.00
O. Graham. Prisiminimui mirusių tėvelių Susanna ir Joseph Shukis, South Boston, Mass. ... 250.00
O. ir F. Graham, South Boston, Mass. ... 250.00
A. Skirmont, Brockton, Mass. ... 228.00
Anna Miswick (Misevičienė), Santa Rosa, Cal., per V. Taraškienę ... 150.00
Tekla ir Paul Nukas, Ashfield, Mass. ... 100.00
G. Naujokas, Cannington, Ont., Canada ... 100.00
Julia Družas, Norwood, Mass. ... 100.00
W. B. Keršuliai, Brooklyn, N. Y., proga W. Keršulio 94 gimtadienio, per N. Ventienę ... 100.00
Paul Daugėla, Willowdale, Ont., Canada ... 100.00
Walter Smith, Port Charlotte, Fla. ... 100.00
Toronto Liet. Sūnų ir Dukterų klubas, Toronto, Ont., Canada, per J. Ylą ... 85.00
Joe Koll, Phoenix, Arizona ... 75.00
Paul Bukis, Vancouver, B. C., Canada ... 70.00
Alfonsas Švegžda, Miami, Fla., per N. Iešmantienę ... 60.00
Anne Yakstis, Bronx, N. Y. ... 58.00
Valys ir Verutė Bunkai, St. Petersburg, Fla., per P. Alekną ... 50.00
Veronika ir Frank Budrioniai, Seminole, Fla., per P. Alekną ... 50.00
M. Mozuraitienė, San Leandro, Cal., prisiminimui mirusio vyro J. Mozūraičio per V. Taraškienę ... 50.00
P. M. Gavin, Tillsonburg, Ont., Canada ... 50.00
Ignas Bečis, South Orange, N. J. ... 50.00
C. Sisevich, Chicago, Ill. ... 50.00
Mary Stružauskas, (Strauss), Bridgeport, Conn. ... 50.00
Kanados Liet. Literatūros Draugija, per J. Ylą Willowdale, Ont., Canada ... 50.00
Helen Žukas, Johnson City, N. Y., per P. Alekną ... 50.00
Helen M. Pine, Columbus, Ohio, per P. Alekną ... 50.00
F. Mažilienė ir F. Baltrus, Brooklyn, N. Y., prisiminimui vyro ir tėvelio, Dan Mažilio ... 50.00
Wm. Stakėnas, Freesoil, Mich. ... 40.00
A. ir A. Česnikai, New Kensington, Pa. ... 38.00
LDS 10 kp., New Kensington, Pa., per A. Česnikienę 30.00
M.Baltulionyte,San Leandro,Cal.,per V.Taraškienę ... 30.00
A. Galinaitis, Toronto, Ont., Canada, per T. Rimdžių ... 30.00
Helen Sharkey, St. Petersburg, Fla., per P. Alekną ... 28.00
John Gresh, Largo, Fla., per P. Alekną ... 28.00
"Laisves" Rėmėjas, per N. Ventienę ... 28.00
Amelia Kazėnas, Johnson City, N. Y., prisiminimui mirusio vyro Vincent Kazenas ... 26.00
Albertas Vizbaras, Blairmore, Alta, Canada ... 25.45
N. Shumbris, Bayside, N. Y. ... 25.00
A. V. Taraškai, San Leandro, Cal. ... 25.00
Emily Krupski, Englishtown, N. J. ... 25.00
T. Kaeser, Brentwood, L. I., N. Y. ... 25.00
Regina Trakimavičius, Worcester, Mass. ... 25.00
V. Mossey, Weston, Ont., Canada ... 25.00
E. Kosmach, Picayune, Miss. ... 25.00
Antoinette Gerdus, Washington, Ill. ... 25.00
"Laisvės" Rėmėjai, per N. Ventienę ... 25.00
B. F. ir Mylda Kubilius, Hot Springs, Ark. ... 23.00
Joseph Žukas, Toronto, Ont., Canada ... 20.96
Albina Vaznienė, Richmond Hill, N. Y., prisiminimui 20 m. mirties sukaktuvių vyro Jono ... 20.00
Frank Bunkus, St. Petersburg, Fla., per P. Alekną ... 20.00
Mary Kaunas, St. Clair, Pa. ... 20.00
Peter Kunchys, Thunder Bay, Ont., Canada ... 20.00
Kazys Rudinskas, Thunder Bay, Ont., Canada, per P. Kunchys ... 20.00
Jurgis Steniulis, Thunder Bay, Ont., Canada per P. Kunchys ... 20.00
Jonas Smalenskas, Miami, Fla., per N. Iešmantienę ... 20.00
Veronica Pranaitienė, Whitestone, N. Y. ... 20.00
Telda King, San Leandro, Cal., per V. Taraškienę ... 20.00
L. Bikulčius, Woodhaven, N. Y., per N. Ventienę ... 20.00
J. Norris (Narusevičienė), London, Ont., Canada ... 20.00
Petronė Malinauskas, Chicago, Ill. ... 20.00
Eva Kralikauskas, Lawrence, Mass., prisiminimui mirusio vyro Vinco Kralikausko ... 20.00
J. Arshauskas, Hamilton, Ont., Canada ... 20.00
B. Janauskienė, Willowdale, Ont., Canada ... 20.00
Bronius Gelgotas, Los Angeles, Cal. ... 18.00
Juozas ir Juzė Žiurai, Hot Springs, Ark., per B. Kubilių ... 18.00
P. Slajus, Chester, Pa. ... 18.00
Juozas Bruzga, Lethbridge, Alta, Canada, per F. Kazoką ... 15.00
George Kodis, Windsor, Ont., Canada, per St. Masytę ... 15.00
A. Pakal, Clearwater, Fla., per P. Alekną ... 13.00
Joe Koll, Phoenix, Arizona, prisiminimui A. Bimbos ... 13.00
F. Klaston, Huntington Sta., N. Y ... 13.00
Teresa Simas, Tallahassee, Fla., prisiminimui vyro Stanislovo trijų metų mirties sukaktuvių ... 13.00
M. Ginaitienė, Santa Clara, Cal., per V. Taraškienę ... 13.00
J. V. Rowland, San Francisco, Cal., per V. Taraškienę ... 13.00
Peter Raymond, Kearny, N. J. ... 13.00
B. Saukas, Brockton, Mass., per C. Ustupą ... 13.00
Paul Papeivis, Jacksonville Beach, Fla. ... 13.00
Helen Samanick, Seminole, Fla., per P. Alekną ... 12.00
Charles Martell, Montreal, Que., Canada ... 11.00
Adele Klimaviče, St. Petersburg, Fla., per P. Alekną 10.00
Adele Budrienė, St. Petersburg, Fla., per P. Alekną ... 10.00
Joe White, Clearwater, Fla., per P. Alekną ... 10.00
Romas Zaluba, St. Petersburg, Fla., per P. Alekną ... 10.00
T. Stočkienė, Lakehurst, N. J., per N. Ventienę ... 10.00
S. Virball, Daytona Beach, Fla. ... 10.00
Stanley Baltulis, Windsor, Ont., Canada ... 10.00
F. ir A. Lupsevičiai, Lakehurst, N. J. ... 10.00
Lucy Vaichonis, Cranford, N. J., per B. Makatėnienę 10.00
Anna Malinauskas, Cranford, N. J., per B. Makatėnienę ... 10.00
Bertha Makatėnas, Cranford, N. J. ... 10.00
Eva Kralikauskas, Lawrence, Mass. ... 10.00
Julia Lazauskienė, Lauderdale Lakes, Fla. ... 10.00
Anton ir Katrina Matukas, Torrance, Cal. ... 10.00
Mary ir Al Dobinis, Cambria Heights, N. Y. ... 10.00
Frank Kazokas, Lethbridge, Alta, Canada ... 10.00
Helen Žekonienė, So. Boston, Mass., per E. Repšienę 10.00
Bronė Kubilienė, London, Ont., Canada ... 10.00
A. Keršys, Val David, Que., Canada ... 10.00
John ir Afemia Kodis, Lawrence, Mass., per E. Repšienę ... 10.00
S. Slekis, Lawrence, Mass., per E. Repšienę ... 10.00
Stella Rakutienė, Norwood, Mass., per S. Janus ... 10.00
Mary Baltuška, Grand Bend, Ont., Canada, per P. Alekną ... 10.00
J. Morkis, Toronto, Ont., Canada, per T. Rimdžių ... 10.00
J. Kuktaras, Toronto, Ont., Canada, per T. Rimdžių 10.00
S. Ilekis, Toronto, Ont., Canada ... 10.00
Bronisė Bartash, Sterling Jct., Mass. ... 10.00
H. Žilinskas, St. Petersburg, Fla., prisiminimui Jono Žilinsko mirties, per P. Alekną ... 8.00
Joana Grigas, Redwood Shores, Cal. ... 8.00
Isabel Korbauskas, Denver, Colorado ... 8.00
John Drazdis, W. Hartford, Conn. ... 8.00
K. Auches, Slate Hill, N. Y. ... 8.00
Kaziunė Korsok, Tallmadge, Ohio ... 8.00
Antanina Butkis, La Grange, Ill. ... 8.00
Juozas Zutra, Miami Beach, Fla., per N. Iešmantienę 8.00
P. Bizokas, Des Laurentides, Que., Canada, per P. Kisielienę ... 8.00
Mathew Žemgulys, Hartford, Conn. ... 8.00
Marta Gruginskis, St. Petersburg, Fla., per P. Alekną 8.00
J. Ciplys, Sudbury, Ont., Canada, per J. Braždžių ... 8.00
"Laisvės" Skaitytojas, per J. Brazdžių, Sudbury, Ont., Canada ... 8.00
Anthony Lallis, Brockton, Mass. ... 8.00
Petrė Keller, St. Petersburg, Fla., per P. Alekną ... 8.00
J. Žemaitis, Cleveland, Ohio, per A. Susnis ... 8.00
Charles Yurgon, Chicago, Ill. ... 8.00
W. Stapon, Winnipeg, Man., Canada, per F. Stapon .. 6.37
P. Gudžiūnas, Winnipeg, Man., Canada, per F. Stapon 6.36
C. A. Narusevičius, Toronto, Ont., Canada, per T. Rimdžių ... 5.00
Helen Siauris, St. Petersburg, Fla., per P. Alekną ... 5.00
Mary Pikčilingis, Auburn, Ill. ... 5.00
Malvina Bručienė Richmond Hill, N. Y. ... 5.00
Vladas Kazokas, Lethbridge, Alta, Canada, per F. Kazoką ... 5.00
Monica Dawnis, Cambridge, Mass. ... 5.00
Peter Žilinskas (Zline), Sun City, Cal. ... 5.00
Anna Rose, Treasure Island, Fla., per P. Alekną ... 5.00
John Sastavickas, Brockton, Mass., per C. Ustupą ... 5.00
K. Rodger, Toronto, Ont., Canada, per T. Rimdžių ... 5.00
N. Berskis, Toronto, Ont., Canada, per T. Rimdžių ... 5.00
T. Yencys, Toronto, Ont., Canada, per T. Rimdžių ... 5.00
C. Kamicaitis, Toronto, Ont., Canada, per T. Rimdžių 5.00
M. Karalevičienė, Verdun, Que., Canada, per P. Kisielienę ... 4.75
V. Kureckas, Winnipeg, Man., Canada, per F. Stapon 4.24
M. Vidruk, Winnipeg, Man., Canada, per F. Stapon ... 4.24
O. Kielienė, Des Ormeaux, Que., Canada, per P. Kisielienę ... 4.00
Maria Judžent, Gulfport, Fla., per P. Alekną ... 3.00
Eva Galvan, Gulfport, Fla., per P. Alekną ... 3.00
Rose Chenkus, W. Hazleton, Pa. ... 3.00
Anna Banulis, Billerica, Mass. ... 3.00
Mary Kvetkas, N. Miami Beach, Fla., per N. Iešmantienę ... 3.00
A. Azukas, Hoboken, N. J. ... 3.00
Konstant Kazlauskas, Grand Rapids, Mich. ... 3.00
S. Egounis, Rowley, Mass. ... 3.00
Marcella Balukonis, Wilkes-Barre, Pa. ... 3.00
A. White, La Salle, Que., Canada, per J. Urbanavičių 3.00
Jim Puzinas, Montreal, Que., Canada, per P. Kisielienę ... 3.00
M. J. Paragis, Rosemont, Que., Canada, per P. Kisielienę ... 2.00
Charles Brazauskas, Hartford, Conn., per N. Ventienę 2.00
Zuzana Kundrot, Brockton, Mass. ... 2.00
J. Norris, Montreal, Que., Canada, per P. Kisielienę .. 1.50
O. Balaisis, Mississauga, Que., Canada ... 1.00

* * *

Viso į fondą įplaukė iki gruodžio 20 d. $13,082.87. Širdingai dėkojame.

ADMINISTRACIJA

JUSTINAS MARCINKEVIČIUS

KARTA

Savo žodžiui diena prinoko,
Savo jausmui pribrendo žmogus.
Ką galėjom — viską išmokom
Per džiaugsmą, skausmą, vargus.

Jau ir meilė įgijo vertę,
Neapykanta — tuo labiau.
Atsirinkome tai, kas verta,
Kas atrodė svarbiau.

Liko paprastas, geras plienas,
Į visas armatūras tinkąs.
Mes nė vienas nemokam būt vienas,
Nes teturim po dvi rankas.

Gal taupiau kiek širdys kūrenas —
Nes po vasaros bus ruduo,
Ir užgrius pats sunkiausias menas:
Ligi galo save atiduot.

Jei širdy ir nuguls kartėlis,
Tai todėl, kad jinai šviesi:
Visada į...šur šešėlis —
Kaip įrodymas, kad esi.

DOVANŲ KARŠTLIGĖ

SIGITAS KRIVICKAS

Kasmet, artėjant naujametinėms šventėms, amerikiečius apima tikras dovanų bumas. Dovanas vieni kitiems ruošia šeimų nariai, pavaldiniai — viršininkams, mokiniai—mokytojams ir t.t.

Prieššventinės dienos—tikras prekybininkų rojus. Beje, gyvenant daugiabučiame name, nevalia pamiršti jo aptarnautojų: durininkų, santechnikų, paštininkų, garažo prižiūrėtojų. Net ir pats dovanojimo ritualas yra amerikietiškai praktiškas. Jis tiek supaprastintas, kad dovanotojui nebėra jokio reikalo matyti apdovanojamąjį. Likus porai savaičių iki švenčių, kiekvienas gyventojas gauna sąrašą su "būtinai apdovanotinų" pavardėmis. Belieka dovanas arba vokus su pinigais atiduoti vyresniajam namo prižiūrėtojui. Ir nėra nieko blogesnio, kaip aplenkti dosnumu bent vieną to sąrašo eilutę . . . Tada suakmenės durininkų veidai, niekas neskubės taisyti varvančio krano, o automobilis požeminiame garaže atsidurs prasčiausioje vietoje arba bus "atsitiktinai" perrėžtas jo šonas. O tada beprasmiška ieškoti kaltininkų.

Toli gražu ne visi amerikiečiai gauna kalėdines dovanas arba tuo labiau gali ką nors apdovanoti. Pirmiausia čia prisimintini benamiai. Vien tik New Yorke, oficialiais ir gerokai sumažintais duomenimis, yra 36 tūkstančiai žmonių, kurie dieną naktį neturi kur prisiglausti. Atvėsus orams, jie leidžiasi į požeminio traukinio tunelius, šliejasi apleistuose uosto sandėliuose ar išdraskytuose negyvenamuose, kurių ištisi kvartalai plyti pietiniame Bronxe.

Šiurpų kalėdinį siurprizą paruošė benamiams New Yorko pašoneje—Long Island saloje—esančios Nassau apylinkes valdžia. Ji likvidavo vienintelę naktinę prieglaudą ir vienu ypu "išsprendė" šią problemą, nes vietiniams benamiams beliko persikelti į New Yorko požemius ar griuvėsius.

Eugene miesto (Oregono valstija) merijos aukštieji pareigūnai sukūrė vietinį įstatymą, įgalinusį juos uždaryti pagrindinę miesto benamių prieglaudą. Šiuo "įkvepiančiu" pavyzdžiu pasekė Phoenix miesto (Arizonos valstija) valdytojai. Jie neseniai paskelbė, kad "gulėti ar miegoti ant miesto ar privačios nuosavybės yra prasižengimas". Todėl vietinei policijai suteikiama teisė gainioti tokius prasižengėlius.

Originalios iniciatyvos ėmėsi Fort Lauderdale miesto, esančio Floridos pusiasalyje, policijos komisaras, praėjusį ir šį rudenį įsakęs šiukšlių dėžes laistyti žibalu arba vabzdžių nuodais. Tai buvo daroma ne kokiais nors sanitariniais, o, galima būtų pasakyti, estetiniais sumetimais, nes, pasak to uniformuoto pono, "geriausias būdas išgyvendinti valkatas yra nutraukti jiems maisto tiekimą". Kokios rūšies maistas tiekiamas per šiukšlių dėžes ir kodėl savo prabanga besigiriančioje Amerikoje yra šimtai tūkstančių alkanų benamių,—tai Fort Lauderdale vyriausiajam žandarui visiškai nerūpi.

New Yorke šiukšlių dėžės kol kas dar nelaistomos žibalu. Tačiau artėjant žiemai (kuri prognozuojama gana šalta), benamių būklė dar labiau pasunkės. Nesteigiama jokių papildomų patalpų jiems priglausti, nedidinamos lėšos jiems šelpti. Atvirkščiai: New Yorko meras E. Koch, dar prieš metus gyręsis, jog jam "pirmą kartą istorijoje" pavyko subalansuoti miesto biudžetą, dabar vėl aimanuoja dėl "neįveikiamo deficito". Vieninteliė (ir lengviausia) išeitis—apkarpyti ir taip jau skurdžiais miesto socialines programas.

E. Koch įkvėpimo semiasi iš savo boso, sėdinčio Baltuosiuose rūmuose. Neseniai prezidentas Reaganas pasiūlė JAV kongresui nurėžti dar 25 bilijonus dolerių iš 1983 metų valstybės biudžeto lėšų, skirtų šalies "vidaus išlaidoms", tai yra ne ginklavimuisi.

Užtat New Yorko miesto valdžia parodė neregėtą dosnumą kitoje srityje. Šiomis dienomis spaudoje pasirodė pranešimai, kad merijos planavimo komisija aprobavo 101 milijono dolerių sąmatą naujo kalėjimo statybai žemutiniame Manhattane, Chinatown rajone, kur gyvena daug kinų kilmės žmonių. Jie gausiu dvylikos tūkstančių būriu išėjo į gatves protestuoti prieš tokią miesto administracijos kalėdinę "dovaną".

— Statykite gyvenamuosius namus, o ne kalėjimus!—skandavo demonstrantai, atžygiavę prie merijos.

Maža vilties, kad šie protestai ką nors pakeistų, nes Amerikos valdžia moka nesiskaityti su eilinių piliečių nuomone. Galima neabejoti, kad 1985 metų kalėdoms New Yorkas gaus tikrai "nuostabią" dovaną—modernų kalėjimą, kuriame bus 500 vietų suaugusiems ir 120 vietų jauniems nusikaltėliams. O benamiai kaip buvo, taip ir liks benamiais.

Amerikoje jau nuėjo užmarštin tie laikai, kai prastas gyvenimas buvo vadinamas "šunišku". Šitaip sakydamas, įžeistum milijonus keturkojų, kurie, artėjant šalčiams, vedžiojami su šiltomis liemenėmis ir gauna maistą iš specialių parduotuvių. Turtingesni gyvuliukai (žinoma, su šeimininkais) gali lankytis specialiose kirpyklose, o sunegalavę gydytis jiems skirtose ligoninėse.

Bet kuris JAV pasą turintis benamis tokio "šuniško gyvenimo" gali tik pavydėti. Suprantama, atėjus žiemos šventėms, mylimi šuneliai, katinėliai po eglutėmis randa ir jiems skirtų dovanų. Kartais jie būna apdovanojami ir per . . . klaidą. Vieno New Jersey valstijos katino vardu atėjo prekių siunta. Mat siuntėjus supainiojo aplinkybė, jog tasai katinas turėjęs ir vardą, ir pavardę, kurią jam suteikęs mylintis šeimininkas.

Mėgsta jumorą turtingi amerikiečiai. Jis jiems padeda užmiršti neturtinguosius. Ne tik užmiršti, bet ir visai nuo jų nusigręžti . . .

Vilniaus "Tiesa"

Maskva. — Politiniame žurnale atspausdintame rašinyje popiežius Jonas Paulius II kaltinamas kišimusi į Lenkijos vidaus reikalus. Rašinyje sakoma, kad jo antisocialistinė pozicija drumsčia Lenkijos žmonių gyvenimą.

Atėnai. — Pereitą savaitę Graikijos ministras pirmininkas socialistas Andreas Papandreou paskelbė amnestiją visiems komunistų partizanams ir jų šeimoms, kurie buvo išvykę iš Graikijos ir gyveno užsieniuose nuo civilinio karo laikų.

V. Lenino Raštų 22-asis tomas lietuvių kalba

„Minties" leidykla išleido lietuvių kalba V. Lenino Pilno raštų rinkinio 22-ąjį tomą. Jį sudaro veikalai, parašyti nuo 1912 metų liepos iki 1913 metų vasario mėnesio.

Vertimą iš V. Lenino Pilno raštų rinkinio penktojo rusiško 55-tomio leidimo paruošė Partijos istorijos institutas prie Lietuvos KP CK. Knygą atspausdino Vilniaus M. Sumausko spaustuvė.

ELTA

ĮVAIRENYBIŲ PASAULYJE

Priešistorinis medis

Ties Archangelsku, ant Barenco jūros kranto, geologai aptiko smiltainio plytą su devono periodo floros atspaudais. Plytos dydis — pusmetris ilgio, 33 centimetrai pločio. Joje — prieš 350 milijonų metų žaliavusių augalų atspaudai. Tokių radinių pasitaiko ir anksčiau, bet jie buvo ne ką didesni už degtukų dėžutę. Dabar galima tvirtinti, kad klimatas ir augmenija buvo labai panašūs Pietų Ukrainoje ir Skandinavijoje, Kolos pusiasalyje ir Šiaurės Kanadoje.

Archangelsko radinys pateikė siurprizą: plytoje liko augalo, kuris išnyko mūsų planetoje, atspaudas. Tai buvo 3—5 metrų aukščio medžiai, neturintys lapų. Šį augalijos rūšis pavadintą pagal radimo vietą — Ludovatycho ragą Barenco jūros pakrantėje — Ludovatija nepaprastoji.

Vandenynas sausumoje

Čia patekęs, pasijunti tarytum vandenyno dugne. Pro iliuminatorius matai koralus ir rečiausias žuvis.

Sunku buvo Maskvos zoologijos parke įkurti jūrų akvariumą. Gerai, kai greta yra jūra, o jei ji už tūkstančių kilometrų? Vandenį baseinuose teko sintezuoti, du kartus per valandą atnaujinti, buvo pagaminti specialūs filtrai, originali ventiliacija. Teko gerai pagalvoti, kuo ir kaip maitinti akvariumo gyventojus.

Dabar čia pamatysi atvežtus iš Tolimųjų Rytų jūrų žvaigždes ir ryklį. Sevastopolio akvariumas atsiuntė didžiulį vėžlį. Švedijos sostinės Karališkojo parko direktorius J. Valstremas padovanojo elektrinių šamukų. Šitokios žuvies smūgis — penki šimtai voltų! Buvo čia prigijęs ir aštuonkojis su jūrų gyvatėmis, tik gaila, kad neilgam.

Laiką skaičiuoja lazeris

TSRS Mokslų Akademijos Sibiro skyriaus Šilumos fizikos institutas Novosibirske sukūrė laikrodį, kurio mechanizme švytuoklė pakeista lazeriu. Laikrodis skirtas nustatyti optiniam dažnumo standartui, pagal kurį sekundės bus matuojamos pagal lazerio spindulio svyravimus.

Toks optinis sekundmatis gali būti panaudotas kosminiam ryšiui, navigacijai, mikropasaulio tyrimams — visur, kur reikalingas supertikslus laiko matavimas.

Lobis juodžemio krūvoje

Vyšnyj Voločioko (RTFR) skvere buvo tvarkoma aplinka. Sunkvežimiai gabeno gelynams juodžemį. Lygindami žemės krūvą, darbininkai A. Melničiukas ir I. Daniliukas aptiko molinįąsotį, o jame — sidabrines monetas. Aštuonias dešimtis metų išgulėjo žemėje lobis — 164 sidabriniai rubliai ir 99 penkiasdešimtkapeikiai. Tai jau septintas lobis, rastas gyvenvietės apylinkėse. Pirmasis buvo pats seniausias. Suchochlebovo kaime buvo rastos Ivano Rūsčiojo laikais kaldintos monetos.

Senovės kalmukų medicina

Kalmukų gydytojai dar prieš du—tris amžius galėjo meistriškai įvaldyti akupunktūrą — efektyvų šiuolaikinės medicinos metodą. Tai patvirtina unikalus traktatas „Adatų įdūrimai ir pridegininimai", kurio rankraštį neseniai surado Mongolijos mokslininkai ir padovanojo jį savo kolegoms iš Kalmukijos ATSR.

Nežinomas autorius savo darbą, parašytą aštuonioliktame šimtmetyje oiratų (senovės kalmukų) kalba, adresavo savo kolegoms gydytojams kaip metodinę priemonę. Jame išdėstyti optimalūs akupunktūros variantai su piešiniais. Jie liudija autorių gerai žinojus žmogaus anatomiją, vidaus organų funkcijas.

Paleisti iš arešto

BRAZILIJA, XII. 16. (TASS-ELTA). Kaip praneša spauda, vakar buvo paleisti iš arešto Brazilijos komunistų partijos CK generalinis sekretorius Žiokondas Diasas ir kai kurie kiti Brazilijos komunistų partijos vadovai bei aktyvistai. Juos gruodžio 13 dieną sulaikė San Paulo miesto federalinė policija ir tardė.

M. Tečer atsakymas

LONDONAS, XII. 16. (TASS-ELTA). Raštiškame atsakyme į paklausimą parlamente Didžiosios Britanijos ministrė pirmininkė M. Tečer patvirtino, jog Anglijos vyriausybė davė sutikimą isteigti šalyje JAV ginkluotųjų pajėgų Europoje rezervinę būstinę, panaudojimui karo metu. Šią būstinę numatoma įrengti Hai Vikomo bazėje (Bakin Hemširo grafystė).

Mirė Jonas Mikaila

Pradžioje gruodžio mėnesio mirė "Laisvės" skaitytojas Jonas Mikaila. Jis gyveno Coney Islande. Šią žinią telefonu pranešė draugė Urbonienė.

Mikailos giminės, kurie gyvena Bronxe, rūpinosi palaidojimu ir kūną išsivežė į Bronxą, tad nieks nežinojo nei kur jis buvo pašarvotas.

"LAISVĖS" DIREKTORIAMS

Pirmadienį, sausio 10 d., 2 val. po pietų Laisvės salėje įvyks "Laisvės" direktorių tarybos posėdis. Dalyvaukime visi.

P. Venta, Pirm.

WESTWOOD, MASS.

MIRUS

Beatrice Žukauskas

1982 m. GRUODŽIO 24 d.

Reiškiame gilią užuojautą dukrai Helen Bond ir jos vyrui Wilfred Bond, anūkui Dr. Rodney Bond ir Barbara; taipgi kitiems giminėms bei artimiesiems.

Ilsėkis ramiai, amžinai užmigus, Petroniuk.

OLGA ir FRANK GRAHAM
So. Boston, Mass.

TARYBŲ LIETUVOJE

MIRUS

Povilui Krivickui

Reiškiu gilią užuojautą jo sūnui TSRS akredituotam žurnalistui prie Jungtinių Tautų Sigitui Krivickui ir jo šeimai, taipgi visiems giminėms bei draugams gyvenantiems Tarybų Lietuvoje.

NASTĖ BUKNIENĖ
Brooklyn, N. Y.

DETROIT, MICHIGAN

Važinėja per šventes

Žieminių švenčių progą, klubiečiai važinėja. Chuck ir Minnie Tvaskai su Al ir Isabel Brazas ir jų sunum John nuvažiavo praleist šventes į St. Petersburg, Floridą.

Finansų sekretorius Servit Gugas su žmona Ruth lėktuvu aplankė savo dukrelę Pat ir šeimą Atlanta, Georgia.

Mike ir Patsy Stunskai su draugais Arnold ir Josie Petkus ir jų trim vaikais vyko į Tampą, ir kitus miestus Floridoj.

Klubo patarnautoja Frances Televičius busu važiavo aplankyt savo sesutę Leokadiją Svidenis ir jos vyrą Juozą bei šeimą Hamilton, Ontario, Kanadoj.

Visi viršminėtieji klubiečiai sakė bus jau grįžę tuoj po naujų metų.

Vaizbos butas

Detroito Lietuvių Vaizbos Butas posėdžiavo gruodžio 17 d. Lietuvių Kultūros Namuose, Southfield, Michigan. Valdyboje yra: pirmininkas Algis Zaparackas; vicepirmininkas Leo Petronis: užrašų sekretorius Alfons Rye; finansų sekretorius ir iždininkas—Clem Patocki; maršalka Stanley Račiukaitis; skelbimų direktorius Albert Misiūnas, o board direktoriai—John Laconis, Alex Conrad, Joseph Panavas ir Yolanda Bauža Zaparackas. 1983 metams Vaizbos butas išleido savo kalendorių. Jį galite gaut biznio įstaigose ir Detroite Lietuvių klube.

Serga

Sužinojome kad klubietė laisvietė Emilia Daškus pergyveno širdies priepuolį, atsidurė Ford ligoninėje. Ten išbuvo dvylika dienų. Dabar namuose. Klubiečiai, laisviečiai, ir Moterų Pažangos klubas nepamirškime Emilijos. Palinksminkime ją ir pasiųskime jai kortelę arba aplankykime ją: Emily Daskus, 8165 West Parkway, Detroit, Michigan 48239. Linkime jai greit pasveikt, ir vėl būt kartu su visais.

Nepriima

Archivyskupas Valerian Trifa apeliavo Šveicarijos valdžią, prašydamas kad ji priimtų ten apsigyvent. Federalinis teisėjas įsakė jam iš Jungtinių Valstijų išvykt kuomet teisme Trifa prisipažino sakęs netiesą apie savo praeitį, kuomet įvažiavo į JAV prieš apie 30 metų. Detroito teisme prieš du mėnesius teisėjas D'Ambrosio davė Trifai 60 dienų iš JAV išvykt, kuomet jis suras šalį, kuri jį priims. Trifa apeliavo pirmiausia į Šveicariją. JAV valdžia atšaukė apkaltinimus prieš Trifą, kad būk Trifa pagelbėjo 1941 m. sukilimą Bucharest, Rumunijoj, kur daugiau kaip 300 krikščionių ir žydų buvo užmuštų. JAV valdžia įtaria, kad kuomet 1941 m. Trifa buvo nuteistas Rumunijoj už jo darbus prieš valdžią ir buvo nuteistas visam amžiui kalėti, archivyskupas Trifa su pagalba nacių valdininkų, kurie buvo Rumunijoj, pabėgo į Vokietiją,o iš ten į JAV. Dabar JAV valdžios advokatas ir kiti valdininkai ieško šalies, kur Trifa galėtų išvykt apsigyvent. Kažin ar tokią vietą pasiseks surast.

Klubo susirinkimas

Detroito Lietuvių klubo susirinkimas įvyko gruodžio 26 d. Tai buvo priešmetinis susirinkimas. Apsvarsčius įvairius reikalus buvo valdybos rinkimas 1983-iesiems metams. Valdyba perrinkta, t. y. pirmininkė St. Masytė; vicepirm. Tony Vasaris; užrašų sekretorius John Smith-Smitrevičius finansų sekretorius Servit Gugas; iždo globėjas Kęstutis Garelis; iždininkė Ruby Vegeliutė Jeske.

Susirinkime nebuvo iždo globėjos Emma Rye ir maršalkos Mike Stunskas. Ju pareigos bus nutartos sausio mėn. Susirinkime. Išrinktos dvi komisijos: narystės komisijon įėjo Albinas Bubnelis, Alfons Rye ir Antonette Garelis. Į komisiją peržiurėti valdybos knygas įėjo Vyto Petrul, Stanley Račiukaitis ir Albinas Bubnelis.

Po susirinkimo nariai pavaišinti. Viską paruošė Antonette Garelis. Jai virtuvėje pagelbėjo jos sesutė Estelle Smith ir Millie Vasaris, o Jonas Smith patiekė stiprosios.

Sekantis Klubo susirinkimas įvyks 1983 m. sausio 23 d. ketvirtąjį sekmadienį 10 val. ryto. Nariai kviečiami susirinkime dalyvaut, užsimokėt duokles ir užgirst metinius raportus.

Knygos Lietuvoj

Laikraščių, žurnalų ir knygų Tarybų Lietuvoj neparprastai daug, bet jų sunku gaut. Vienas rašytojas, dramaturgas Juozas Chlivickas, savo laiške rašo: "Jūs gal nepatikėsite, bet dabar pas mus ne taip lengva nusipirkti knygą, nors tiražai ir nemaži. Visi žmonės pasidarė labai mokyti ir labai kultūringi, visi graibsto knygas, kaip kažką. Dabar padėtis tokia, kad išėjus knygai ir jai atsidūrus knygyne—reikia pataikyti į knygyną tą pačią dieną nueiti, o dažniausiai net ta pačią valandą, nes tuojau išperka ir knygos išparduotos. Šis faktas geriausiai įrodo, kaip Lietuvoje žmonės išaugo, kaip išaugo jų kultūra!

Buržuazinėje Lietuvoje knygos buvo brangios, o knygų leidėjai visaip sukdavo galvas, kaip daugiau knygų parduoti. Šiuo metu knygų platintojai sutinkami išskėstomis rankomis".

Laiškas atsakė, kodėl jis negali prisiųst man tam tikrų knygų. Sako, jų niekur negalima rast: jas seniai išpirko.

Stefanija

BRIEFS

It was a pleasant surprize to receive 1983 calendar, a very special one—Ksavera Kaross calendar.

On the cover picture, a beautiful winter scene, were the words "A Holiday Greetings to shine throughout your year." And under the picture was Ksavera's name and address.

On the back page are many helpful hints. It's a good-looking calendar.

* * *

Women's International League for Peace and Freedom says: "Feed the cities, not the Pentagon!" We need jobs, food, energy, housing, mass transit, health, education and child care.

* * *

One of the radio commentators said that thousands of people spent their Christmas in unheated homes because they had no money to pay the bills.

* * *

Anna Babarskas moved away from New York to live near her daughter in Kalamazoo, Mich. We are very sorry to see her go because she was very active and big help to our organizations. We hope that she will be happy in her new place.

* * *

They say "people who like people are the luckiest people in the world." It certainly is true in case of Broné and Walter Kershuiis. They have always people coming over to see them, to talk to them. And how many picnics and receptions has taken place in their home!

There hasn't been any guest from Lithuania who hasn't stopped in and been warmly welcomed.

It isn't always easy to take care of the company but Broné and Walter have done it for years.

They invited people over this Christmas Day too. With no help from anybody Broné made a big dinner. Holiday spirit was all around. Table was very festive, colorful.

After dinner we enjoyed looking at the foto albums. It was like seeing a history of American Lithuanians.

It was good to see Krivickas family. Our sympathy goes to Sigitas upon the death of his father in Lithuania.

Ilse

Reception at Kershulis for Lithuania's outstanding leader Antanas Barkauskas about twenty years ago when he was visiting United States.